

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**BEZPEČNOST VNĚJŠÍCH HRANIC EVROPSKÉ
UNIE**

Autor práce: Marek Šindelka

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Marek Šindelka
adresa trvalého bydliště: Krásná Hora nad Vltavou 246, Krásná Hora nad Vltavou
e-mail: mareksindelka1@seznam.cz mobilní telefon: 731955171

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Bezpečnost vnějších hranic Evropské unie

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The EU external border security

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.,
jaroslav.slepecky@gmail.com

Teoreticko-metodická analýza základního problému, který bude v bakalářské práci řešen:

Po invazi Ruské federace na Ukrajinu, se muselo začít mluvit o možnostech nasazení vojenských jednotek zemí EU na ochranu vnějších hranic nebo se plně spolehnout na organizační strukturu Euroatlantické aliance. Teoretická analýza vychází z tvrzení, že je spolupráce v EU tak zakořeněná, že by se státy EU bránily formou rozsáhlé spolupráce v případě vojenské hrozby. Má EU ale dostatek nástrojů, aby byla její spolupráce efektivní? Metodologická analýza tohoto problému bude vycházet z analýzy *state-capacity building*. Zvolil jsem konkrétní metodu OPER, představenou Helm a Sprinz.¹ Do testování bude vstupovat rozsáhlá legislativa EU v oblasti vojenské spolupráce.

Cíl bakalářské práce:

Tato bakalářská práce přinese dva základní příspěvky pro českou akademickou sféru. Za prvé odpoví na otázku "Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU." Za druhé představí možnosti posílení bezpečnosti na hranicích EU v případě vojenské hrozby. Možnosti jejich reformy budou vyhledávány v odborné literatuře a návrzích Evropské komise.

Struktura obsahu bakalářské práce:

V úvodu bude představena současná legislativa bezpečnosti vnějších hranic EU, z níž bude práce dále vycházet. Dále budou operacionalizovány kritéria výzkumu. Pak bude

¹ HELM, C., SPRINZ, D. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. In *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

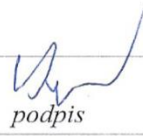
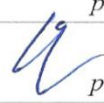
přikročeno k samotnému vyhodnocování kritérií při řešení výzkumné otázky, která bude na základě zvolené metodologie zodpovězena. V závěru budou přiřazeny k identifikovaným slabinám legislativního rámce teoretické možnosti reformy.

Seznam základní literatury:

1. EUROPEAN COMMISSION. Action Plan on Military Mobility 2.0. In *Defence-industry-space.ec.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <https://defence-industry-space.ec.europa.eu/action-plan-military-mobility-20_en>.
2. EUROPEAN COMMISSION. Military Mobility: EU proposes actions to allow armed forces to move faster and better across borders. In *Transport.ec.europa.eu* [online]. Directorate-General for Mobility and Transport © 2023, 10. 11. 2023. [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/military-mobility-eu-proposes-actions-allow-armed-forces-move-faster-and-better-across-borders-2022-11-10_en>.
3. EVROPSKÁ RADA. Posílení vnějších hranic EU. In *Consilium.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/strengthening-external-borders/>>.
4. EVROPSKÁ UNIE. Lisabonská smlouva. In *Vlada.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <https://vlada.gov.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/lisabonsk_smlouva.pdf>.
5. GENSCHEL, P., LEEK, L., WEYNS, J. War and integration. The Russian attack on Ukraine and the institutional development of the EU. In *Journal of European Integration* [online]. 2023, roč. 45, č. 3 [cit. 2023-09-27]. ISSN 0703-6337. Dostupné z WWW: <<https://cadmus.eui.eu/handle/1814/75565>>.
6. HELM, C., SPRINZ, D. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. In *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.
7. SCHILDE, K. Weaponising Europe? Rule-makers and rule-takers in the EU regulatory security state. In *Journal of European Public Policy* [online]. 2023, roč. 30, č. 7 [cit. 2023-09-28]. ISSN 1350-1763. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/368490748_Weaponising_Europe_Rule-makers_and_rule-takers_in_the_EU_regulatory_security_state>.

Časový harmonogram zpracování:

Do poloviny roku 2024 zpracuji teoretickou část práce. Během léta roku 2024 vypracuji a budu diskutovat s vedoucím, příp. odborným konzultantem, metodologii výzkumu. Na podzim roku 2024 budu aplikovat techniky výzkumu. Během podzimu budu tuto část diskutovat s vedoucím práce a upravovat ji. Na jaře roku 2025 bych rád odevzdal vypracovanou bakalářskou práci.

Student: Marek Šindelka	25. 11. 2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.	25. 11. 2023 datum	 podpis

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Marek Šindelka

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Bezpečnost vnějších hranic Evropské unie

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The EU external border security

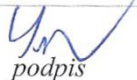
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

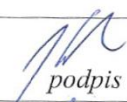
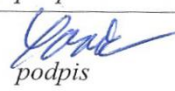
Datum zadání bakalářské práce: listopad 2023

Cíl bakalářské práce:

Tato bakalářská práce přinese dva základní příspěvky pro českou akademickou sféru, které je určena. Za prvé odpoví na otázku "Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU." Za druhé představí možnosti posílení bezpečnosti na hranicích EU v případě vojenské hrozby. Možnosti jejich reformy budou vyhledávány v odborné literatuře a návrzích Evropské komise.

Student: Marek Šindelka	25. 11. 2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.	25. 11. 2023 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	27. 11. 2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	28. 11. 2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	7. 12. 2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a mé rodině za trpělivost.

ABSTRAKT

ŠINDELKA, M. *Bezpečnost vnějších hranic Evropské unie*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 62 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Klíčová slova: bezpečnost hranic, legislativa Evropské unie, metoda OPER, Společná bezpečnostní a obranná politika, vojenský útok

Práce analyzuje legislativní možnosti členských států EU v případě vojenského útoku třetího státu, bez využití mechanismů Severoatlantické aliance. Pomocí metody OPER v podání Helm, Spritz zkoumá hypotézu “Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU.” Práce představí v teoretické i praktické části, jaké má členský stát EU legislativní možnosti v případě vojenské hrozby. V teoretické části jsou představeny základní právní akty a mechanismy ustanovené v právu EU, jako je např. Společná bezpečnostní a obranná politika, Evropská obranná politika, Frontex, vojenské mise, kybernetická bezpečnost či boj proti dezinformacím. Výsledky práce dokládají, že ačkoliv EU dosáhla významného pokroku, ve vývoji společné bezpečnostní a obranné politiky přetrvávají určité limity. Obranná politika EU se zaměřuje na krizové řízení, nikoliv na kolektivní obranu. EU nemá vlastní vojenské síly a spoléhá na armády členských států, které jsou dočasně pod kontrolou EU a jejich vyslání je dobrovolné. Závěr práce poukazuje na to, že zatímco legislativní rámec a mechanismy EU jsou dostatečné pro usnadnění spolupráce (nikoliv však plně koordinované), jeho vymahatelnost je omezená. Překážky představuje především závislost na ochotě členských států přispívat materiálními či fyzickými zdroji v případě hrozby, protože právo EU tento příspěvek členských států v případě napadení jiného státu EU nespecifikuje.

ABSTRACT

ŠINDELKA, M. *The EU external border security*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 62 pp. Supervisor: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Key words: Border security, European Union legislation, OPER method, Common Security and Defence Policy, Military attack

The Bachelor's thesis analyzes the legislative options available to EU member states in the event of a military attack by a third country, without relying on NATO mechanisms. Using the OPER method by Helm and Spritz, it examines the hypothesis: “To what extent does EU legislation enable and enforce cooperation sufficient to respond to protect the EU’s external borders?” In theoretical and practical sections, the study presents the legislative avenues an EU member state has in case of a military threat. The theoretical section outlines foundational legal acts and EU mechanisms, such as the Common Security and Defense Policy, European Defense Policy, Frontex, military missions, cybersecurity, and counter-disinformation measures. Findings demonstrate that, while the EU has made significant progress, certain limits remain in developing a common security and defense policy. The EU’s defense approach centers on crisis management, not collective defense. The EU lacks its own military forces and relies on the member states’ armies, which remain under national control and may be deployed voluntarily. The conclusion highlights that, while the EU’s legislative framework and mechanisms facilitate cooperation (though not fully coordinated), their enforceability is limited. This is due to the reliance on the willingness of member states to contribute material or physical resources when faced with a threat, as EU law does not mandate this contribution in the event of an attack on another EU member state.

Obsah

Úvod.....	11
1 Cíl a metodika bakalářské práce	14
1.1 Metoda OPER.....	15
2 Legislativní rámec bezpečnosti vnějších hranic EU	19
2.1 Úvod a historie legislativního rámce společné obranné politiky.....	19
2.2 Cíle, rozhodování a orgány Společné bezpečnostní a obranné politiky.....	23
2.3 Evropská obranná agentura	25
2.4 Frontex.....	25
2.5 Stálá strukturovaná spolupráce.....	27
2.6 Vojenské mise EU	28
2.6.1 Mírové mise EU	28
2.6.2 Battlegroups	29
2.7 Evropský obranný fond a další financování společné obranné činnosti.....	30
2.8 Kybernetická bezpečnost.....	31
2.9 Ekonomické nástroje	32
2.10 Možnosti spolupráce v případě dezinformačních kampaní a informačních válek.....	33
2.11 Shrnutí teoretické části – legislativní základy spolupráce obranné politiky.....	34
3 Výzkumná část.....	37
3.1 Modelový příklad vpádu vojsk třetí země	37
3.2 Proměnné vstupující do analýzy.....	38
3.3 Analýza.....	41
3.3.1 Kontext a rámec analýzy	41
3.3.2 Metoda OPER: Měření efektivity	41
3.3.3 Stanovení hypotézy a scénářů	41
3.3.4 Kritéria hodnocení a operacionalizace	42
3.3.5 Výpočet efektivity	47

3.4 Závěr analýzy a diskuze	48
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	52
Seznam tabulek, obrázků a rovnic	62

Úvod

Nejen v posledních 10 letech se téma posílení bezpečnosti ochrany vnějších hranic stalo velmi aktuálním. V důsledku největší migrační vlny po druhé světové válce čelil tlaku migrační a azylový systém EU v roce 2015. Před třemi lety, po invazi Ruské federace na Ukrajinu, se zase muselo začít mluvit o možnostech nasazení vojenských jednotek zemí Evropské Unie (dále jen „EU“) na ochranu vnějších hranic nebo se plně spolehnout na organizační strukturu Euroatlantické aliance (dále jen „NATO“) při obraně států ležících na vnější hranici EU. Dnes je 22 z 27 členů EU zároveň členem NATO. Ostatní mají s EU navázanou velmi úzkou spolupráci. Největší vojenskou hrozbou ze státních aktérů, jež ohrožují EU, je nezpochybnitelně Rusko. Země EU, jež mají pozemní hranice společné s Ruskem, jsou zároveň členy NATO. Zde by zajisté při obraně nebyl problém při aktivaci článku č. 5 Washingtonské deklarace. Státy jako je Švýcarsko, Rakousko, Kypr, Malta a Irsko nemají zaručenou pomoc od jednotek NATO v případě napadení. Také, jak jsme byli v minulosti svědky, závazek v deklaraci neznamená uskutečnění pomoci a je lepší se spoléhat na více dohod o vojenské spolupráci.

Teoreticko-metodická analýza základního problému vychází z tvrzení, že spolupráce v EU je natolik institucionálně zakořeněná, že by se státy EU bránily formou rozsáhlé spolupráce v případě vojenské hrozby a neodmítli by pro spolupráci využít mechanismy EU. Podle analytiků jako je SCHILDE¹, MITZEN², GENSCHEL, LEEK a WEYNS³ lze, na základě legislativy a historických konsekvencí, EU považovat za bezpečnostní společenství, i když není legislativa v této oblasti tak prohloubená. Přímo i nepřímo vytváří pravidla, která řídí národní veřejnou bezpečnost. Z toho bude práce vycházet jako z prvního předpokladu. V současnosti nejdůležitějším nástrojem na ochranu vnějších hranic EU před současnými hrozbami je agentura FRONTEX zodpovědná za správu hranic. Důležitá je také její spolupráce se členskými státy, třetími

¹ SCHILDE, K. Weaponising Europe? Rule-makers and rule-takers in the EU regulatory security state. *Journal of European Public Policy* [online]. 2023, roč. 30, č. 7 [cit. 2023-09-28]. ISSN 1350-1763. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/368490748_Weaponising_Europe_Rule-makers_and_rule-takers_in_the_EU_regulatory_security_state>.

² MITZEN, J. Anxious community: EU as (in) security community. *Ontological Insecurity in the European Union. European Security* [online]. 2020, roč. 27, č. 3 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <<https://defence-industry-space.ec.europa.eu/system/files/2022-11/Action%20plan%20on%20military%20mobility%202.0.pdf>>.

³ GENSCHEL, P., LEEK, L., WEYNS, J. War and integration. The Russian attack on Ukraine and the institutional development of the EU. *Journal of European Integration* [online]. 2023, roč. 45, č. 3 [cit. 2023-09-27]. ISSN 0703-6337. Dostupné z WWW: <<https://cadmus.eui.eu/handle/1814/75565>>.

zeměmi a dalšími agenturami jako je např. Europol a Eurojust.⁴ Náplní činnosti Frontexu je podporovat „země EU a schengenského prostoru ve všech aspektech souvisejících se správou hranic – podpora na místě, boj proti přeshraniční trestné činnosti, sledování ze vzduchu, shromažďování informací, pomoc při řízeních o navracení osob, identifikace nových technologií a mnoho dalších.“⁵ Úkoly agentury se dále progresivně rozvíjí v závislosti na vývoji situace na hranicích EU. EU je historicky založena na ekonomické spolupráci, proto EU disponuje několika rozpočtovými nástroji, v rámci nichž je na obranu vyčleněno velké množství peněz (European Peace Facility, Internal Security Fund, Integrated Border Management Fund, the Asylum and Migration Fund, the Security Research Programme a the European Defence Fund). Masivní nárůst výdajů po roce 2022 má za cíl posílit hraniční kontroly na hranicích třetích zemí nebo uskutečňovat společné nákupy obranné techniky.⁶ Tyto výše uvedené základní mechanismy jsou známy mnoha základním i pokročilým znalcům evropského práva. Má ale EU další mechanismy, jež by byly využity v případě vojenského napadení třetím státem?

Metodologická analýza bude na základě konzultace s S. Gawthorpe, Ph.D., vyučujícím metodologického výzkumu na Karlově univerzitě, vycházet z analýzy *state-capacity building*. Vzhledem k rozsahu práce jsem zvolil konkrétní metodu OPER, představenou PARIZKEM.⁷ Využita bude její původní forma HELM, SPRINZ⁸, nikoliv její reformulace Parízkem. V jeho pojetí se jedná o poměrně složitou analýzu, jež překračuje rozsah této práce.

⁴ KALKMAN, J. P. Frontex: A literature review. *International Migration* [online]. 2021, roč. 59, č. 1 [cit. 2023-09-30]. ISSN 14682435. Dostupné z WWW: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/imig.12729>>.

⁵ EVROPSKÁ UNIE (a). Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex). *Evropská unie* [online]. EU, © 2023 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs#:~:text=N%C3%A1pl%C5%88%20C4%8Dinnosti%20Agentura%20Frontex%20podporuje%20zem%C4%9B%20EU%20a,navr%C3%A1cen%C3%AD%20osob%2C%20identifikace%20nov%C3%BDch%20technologi%C3%AD%20a%20mnoho%20dal%C5%A1%C3%ADch>.

⁶ JONES, CH., KILPATRICK, J. MACCANICO, Y. At what cost? Funding the EU's security, defence, and border policies, 2021–2027. In *Amsterdam Statewatch and the Transnational Institut* [online]. 2022 [cit. 2023-09-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.statewatch.org/media/3272/at-what-cost-eu-security-budgets-2021-27-sw-tni.pdf>>.

⁷ PARIZEK, M. Kapacita mezinárodních institucí: Konceptuální rámec pro empirickou analýzu. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2011, roč. 46, č. 3. [cit. 2023-09-23]. ISSN 2570-9429. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/280876414_Kapacita_mezinarodnich_instituci_Konceptualni_ramec_pro_empirickou_analyzu_The_Capacity_of_International_Institutions_A_Conceptual_Framework_for_Empirical_Analysis>.

⁸ HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

Nejprve bude představen teoreticko-metodologický koncept a základní předpoklady pro řešení výzkumné otázky. V druhé kapitole bude představena současná legislativa bezpečnosti vnějších hranic EU a mechanismy spolupráce, jež mohou státy využít v případě vojenského útoku třetím státem. Z úvodní teoretické kapitoly bude dále vycházet analytická část, v ní bude přikročeno k samotnému vyhodnocování kritérií podle zvolené metodologie. V závěru bude vyhodnoceno zodpovězení výzkumné otázky.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Tato bakalářská práce přinese dva základní příspěvky pro českou akademickou sféru, které je určena. Za prvé odpoví na otázku “Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU.” Za druhé představí, jaké má členský stát EU legislativní možnosti v případě vojenské hrozby. Práce tak může být výborným uceleným podkladem odborníkům, jež budou na toto téma diskutovat ve veřejném prostoru.

Metodologie výzkumu využívá metodu OPER ze skupiny metodologické analýzy *state-capacity building*. Nejprve bude obecně představena metoda výzkumu *state-capacity building* a dále metoda OPER, která z ní vychází.

Instituce nebo státy neustále zavádějí reformy a politiky k dosažení svých cílů. Mnohé však mají omezený dopad a metody *state-capacity building* mohou umožnit určitou evaluaci úspěchu daných politik. Koncept výzkumu státní kapacity se rozvíjí až v posledních letech. Není ustálený a metody jeho měření se také liší. Počátky lze hledat ve výzkumu efektivity zasahování státu do ekonomických záležitostí (např. TILLY⁹, EVANS ET AL.¹⁰). V oboru veřejné bezpečnosti byla metoda jako jedním z prvních použita C. HENDRIXEM.¹¹ Hendrix ve své práci identifikuje klíčové problémy neefektivit státní kapacity, jež přispěly k vyvolání občanského konfliktu. Jeho výzkum označil 15 konkrétních měřitelných proměnných, jež vysvětlují 90 % rozptylu závislé proměnné. Mezi nejvýznamnější nezávislé proměnné, jež vysvětlují pravděpodobnost výskytu občanského konfliktu, jsou řazeny kvalita byrokracie ve státu a míra zdanění v poměru k hrubému domácímu produktu.

Kapacita je v tomto konceptu definována jako schopnost dosáhnout stanovených cílů. Budování kapacity je pak jakákoliv aktivita přispívající ke zlepšování schopností instituce. Kapacita se vyvíjí v určitých fázích instituce a je multidimenzionální. Pro každou instituci se metoda výzkumu musí zaměřit zejména na porozumění vztahu mezi kapacitou a výkonem, odchylku v tom, co představuje odpovídající výkon a také na

⁹ TILLY, Ch. *The Formation of National States in Western Europe*. Princeton: Princeton University Press, 1975. ISBN 9780691007724.

¹⁰ EVANS, P., RUESCHEMEYER, D., SKOCPOL, T. *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985. ISBN 978-0521313139.

¹¹ HENDRIX, C. Measuring state capacity: Theoretical and empirical implications for the study of civil conflict. *Journal of Peace Research*. 2010, roč. 47, č. 3, s. 273–285. ISSN 0022-3433.

vliv vnějšího prostředí na kapacitu a výkon.¹² Metod měření je nepřeborné množství. ANDREWS, PRITCHETT a WOOLCOCK¹³ popisují např. jednoduchou výkonnost metodu efektivity vlády při správě poštovních služeb. Poslali 10 špatně adresovaných dopisů do 159 zemí, u nichž poštu spravuje vládní agentura, a čekali, zdali a za jak dlouho se vrátí a přiřazovali jim na základě kritérií hodnocení od 1 do 100. Samozřejmě, jak bylo očekáváno, lépe dopadly vyspělé země nad zeměmi rozvojovými. Další možnou metodu, jak měřit kapacitu institucí je níže uvedená metoda OPER.

1.1 Metoda OPER

Vzhledem k rozsahu bakalářské práce jsem zvolil konkrétní metodu *state-capacity building* OPER, představenou PARIZEKEM.¹⁴ Využita bude její původní forma HELM, SPRINZ,¹⁵ nikoliv její reformulace Parízkem. V jeho pojetí se jedná o poměrně složitou analýzu, jež překračuje rozsah práce. Metoda OPER byla odvozena Helm, Sprinz jako standardizovaný koncept u měření účinnosti mezinárodních ekologických režimů. Autoři uvádějí, že jejich metoda je aplikovatelná i ve výzkumu mezinárodní bezpečnosti. Hodnotí stav aktuální politiky státu vůči stavu bez legislativních opatření a vůči stavu kolektivního optima. Pečlivým odvozením stavu bez režimu (v tomto případě bez mezinárodních smluv) a kolektivního optima lze pak hodnotit výkonnost mezinárodních institucí. Pokud jsou metoda a její základní předpoklady podle Helma a Sprinze jasně popsány, je omezen prostor pro subjektivní soudy výzkumníka oproti kvalitativním metodám. Ve své práci využívají různé kvantitativní indikátory v oblasti životního prostředí. Výsledek jejich výzkumu hodnotí potenciál mezinárodních ekologických dohod jako přínosný, avšak daleko od Nashovy rovnováhy (hodnota 1). Naměřené hodnoty jsou mezi 0,31–0,39. Avšak je zde vidět příspěvek dohod k aktivitě vlády u zlepšení ekologických hodnot. Metodu OPER použil LUDVÍK¹⁶ ve své

¹² BROWN, L., LAFOND, A., MACINTYRE, K.. *Measuring capacity building*. Chapel Hill: University of North Carolina at Chapel Hill, 2001. ISBN 1932066002.

¹³ ANDREWS, M., PRITCHETT L., WOOLCOCK M.. *Building State Capability: Evidence, Analysis, Action*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780198747482.

¹⁴ PARIZEK, M. Kapacita mezinárodních institucí: Konceptuální rámec pro empirickou analýzu. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2011, roč. 46, č. 3. [cit. 2023-09-23]. ISSN 2570-9429. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/280876414_Kapacita_mezinarodnich_instituci_Konceptualni_ramec_pro_empirickou_analyzu_The_Capacity_of_International_Institutions_A_Conceptual_Framework_for_Empirical_Analysis>.

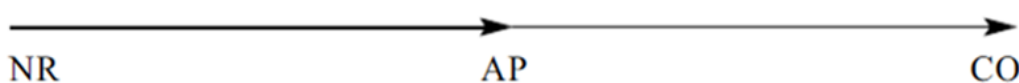
¹⁵ HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

¹⁶ LUDVÍK, Z. *Kontrola teritoria jako faktor pro efektivní realizaci politického cíle islamistického násilného nestátního aktéra*. Praha, 2019. Disertační práce. Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd

disertační práci k posouzení schopností násilných nestátních aktérů vládnout na penetrovaném území. Efektivita udržet území pak rostla, jak byl aktér schopen vládnout území, avšak za jistou hranici se efektivita vládnout nedostala. Tato hranice byla dána limitovaným objemem moci a limitovanou schopností ji použít, zejména aktér nemohl využívat své schopnosti vládnout v mezinárodním systému. Ludvík nebyl schopen ve své práci identifikovat kauzální mechanismus a specifický kontext, jež přispívá k určité úrovni této efektivity. Byl ale schopen potvrdit a konfigurovat variace kritérií. Nalezl nízké hodnoty některých kritérií u případů s nulovou efektivitou, jež dokázali vysvětlit rozdíly u všech zkoumaných případů.

Ted' obecně k metodě OPER. OPER považuje za efektivní mezinárodní režim (instituci), pokud má schopnost přispět k řešení problému.¹⁷ Hodnocení efektivity probíhá na základě tří faktorů: "jak by vypadala situace bez režimu (*no-regime counterfactual, NR*), jaký je skutečný současný stav (*actual per-formance, AP*) a jak vypadá kolektivní optimum (*collective optimum, CO*), k němuž nás má režim dovést."¹⁸

Obr. 1: Efektivita podle OPER¹⁹

Hypotetická situace bez režimu (NR) bude konstruována pomocí teorie her a konceptu Nashovy rovnováhy. Je konstruován svět bez instituce, jejíž vliv zkoumáme. Hodnota indikátoru efektivity (AP) pak představuje změnu od nejhoršího možného stavu bez institucionálních norem (NR) k optimální situaci (CO) (viz obrázek č. 2).

Univerzity Karlovy. Vedoucí disertační práce: Nik Hynek. Dostupné z WWW: <<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/103313/150042627.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

¹⁷ HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

¹⁸ PARIZEK, M. Kapacita mezinárodních institucí: Konceptuální rámec pro empirickou analýzu. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2011, roč. 46, č. 3 [cit. 2023-09-23]. ISSN 2570-9429. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/280876414_Kapacita_mezinarodnich_instituci_Konceptualni_ramec_pro_empirickou_analyzu_The_Capacity_of_International_Institutions_A_Conceptual_Framework_for_Empirical_Analysis>.

¹⁹ Ibid. 59 s.

Obr. 2: Měření efektivity instituce²⁰

Metoda OPER tyto faktory převádí do kvantitativních veličin. Forma převedení záleží na výzkumníkovi. Úkolem instituce je pak, aby tato kritéria byla plněna (stav CO). Takové situaci pak bude dána hodnota 1. Pokud kritéria naplněna nebudou, tj. budeme uvažovat o nespolupracujících státech při řešení v duchu Nashovy rovnováhy, dostanou hodnotu 0 (stav NR). Státy vnímáme jako sobecké aktéry, kteří volí své strategie v souladu s hlavním cílem maximalizace jejich individuálních výnosů.²¹ Fungování mezinárodní instituce je hodnoceno na základě předem daných kritérií, jež budou formulovány v práci v tabulce.

Rovnice 1: Měření efektivity²²

$$\rho = \frac{AB_{t=0} - CO_{t=1}}{AB_{t=0} - CO_{t=0}}$$

Testovaná otázka zní: “Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU.” Kolektivní optimum tak bude představovat rozsáhlou vojenskou spolupráci všech států EU k odrazení a odstrašení agresora s využitím politik EU, tj. v pojetí OPER dosažení „takové situace, kdy je daný problém, pro nějž byla instituce vytvořena, vyřešen.“ V metodologické analýze bude tato hypotetická situace představovat obranu národních států proti velkému agresorovi bez pomoci jiných států (NR). Byť je Parizkem Nashova rovnováha odsuzována, že nezachycuje behaviorální důsledky chování státu, v této práci může být tento aspekt opominut. Hypotéza vychází pouze z dostatečnosti legislativního

²⁰ HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5, s. 637 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW:

<https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

²¹ HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW:

<https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

²² PARIZEK, M. Kapacita mezinárodních institucí: Konceptuální rámec pro empirickou analýzu. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2011, roč. 46, č. 3, s. 62 [cit. 2023-09-23]. ISSN 2570-9429. Dostupné z WWW:

<https://www.researchgate.net/publication/280876414_Kapacita_mezinarodnich_instituci_Konceptualni_ramec_pro_empirickou_analyzu_The_Capacity_of_International_Institutions_A_Conceptual_Framework_for_Empirical_Analysis>.

rámcе, jejím předmětem zkoumání není, zdali se podle legislativy budou i aktéři takto chovat. Fungování mezinárodní instituce je hodnoceno na základě předem daných kritérií, jež budou formulovány v práci v tabulce. Kritéria bude operacionalizovány a zobecněny z obecného případu vpádu vojsk na území členského státu EU. Do testování bude vstupovat rozsáhlá legislativa EU v oblasti vojenské spolupráce. Budeme mít například kritérium útoku na mořskou flotilu národního státu. Operacionalizací si určíme kritéria hodnocení: 0 – pouze reakce napadeného státu (stav NR), 0,25 – poskytnutí zbraní či finančních prostředků na jejich zakoupení, 0,5 – poskytnutí flotily včetně lidských zdrojů ostatními členskými státy k obraně, 1 – společná reakce všech států EU, společná námořní flotila a jednotné vedení obrany (stav CO). Posouzení a ohodnocení tohoto kritéria bude vycházet přímo z legislativy EU. Toto hodnocení dosadíme do rovnice (viz Rovnice 1), kde vyjde hodnota 0–1. Tato hodnota bude udávat odpověď na výzkumnou otázku, do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU.

2 Legislativní rámec bezpečnosti vnějších hranic EU

Předmětem kapitoly je uvést zejména ten legislativní rámec, jež má souvislost s ochranou vnějších hranic v případě vojenského útoku třetím státem. Do práce nebudou zařazeny dokumenty, jež nemají právní závaznost pro členské státy, tj. různé strategie, vize, kompasy a akční plány. V níže uvedených kapitolách bude stručný výčet vybraných aspektů vztahujících se k následujícímu výzkumu. Na jejich základě bude v závěru kapitoly uvedeno jejich shrnutí, jež bude využito pro analýzu.

2.1 Úvod a historie legislativního rámce společné obranné politiky

Obranná politika EU je a byla silně formována historickými konsekvencemi, které předcházely jejímu vzniku. Více než třicet let nebylo možné uvažovat o vojenské roli Evropských společenství (dále jen „ES“). První poválečný pokus o vytvoření Evropského obranného společenství (dále jen „EOS“) selhal v roce 1954 (viz PASTOR-CASTRO²³). Během studené války byla evropská bezpečnost zajišťována silným spojencem – Spojenými státy v rámci struktur NATO. V rámci této organizace byla vytvořena bezpečnostní struktura pro participující země.²⁴ Současná podoba obranné politiky EU tak v mnoha ohledech musela odpovídat strukturám NATO, proto jsou si v některých aspektech dnes podobné.

Integrace v oblasti obranné politiky byla rozsáhlým předmětem sporů. Státy ji považovaly za výsostnou součást svých národních zájmů. Lišily se také v oblastech strategické koncepce, vojenských partnerství, či v případné neutralitě států.²⁵ Došlo tak k oddělení vojenské integrace, zajišťující NATO, od politicko-ekonomické spolupráce v Evropě. Ovšem prohlubování spolupráce v oblasti ekonomické a ustavení jednotného trhu si vynutilo řešení negativních externalit této spolupráce, jako je například ochrana vnějších hranic zejména před nelegální migrací, či aktivitou orgánů členských států v rámci Europolu u přeshraniční trestné činnosti.²⁶

²³ PASTOR-CASTRO, R. The Quai d'Orsay and the European Defence Community Crisis of 1954. *History*. 2006, roč. 91, č. 3, s. 386-400.

²⁴ KIELMMANSEGG, S. G. The Historical Development of EU Defence Policy: Lessons for the Future?. *ErfBlog*. 2019, roč. 3, č. 25. Dostupné z WWW: <<https://verfassungsblog.de/historical-development-lessons-for-the-future%ef%bb%bf/>>, DOI: 10.17176/20190517-144428-0>.

²⁵ FIALA, P., PITROVÁ, P. *Evropská unie*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 538. ISBN H0-7325-015-2.

²⁶ KOLÍN, V. Společná bezpečnostní a obranná politika EU v kostce – část druhá. *Vojenské rozhledy*. 2020, roč. 29, č. 4, s. 105. ISSN 2336-2995. Dostupné z WWW: <<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=921562>>.

Počátky spolupráce Evropských společenství v obranné politice lze datovat do roku 1970, kdy byla ustanovena Evropská politická spolupráce. Měla za cíl koordinovat společné zahraničně-politické aktivity.²⁷ Do zakládajících smluv se obranná politika dostala až v Maastrichtské smlouvě ve formě II. pilíře. Důvodem změny postoje členských států byly vnitřní spory v rámci NATO a obava o spolehlivost bezpečnostních záruk ze strany USA. Zároveň členské státy chtěly integrací posílit své postavení na mezinárodní scéně.²⁸ II. pilíř Maastrichtské smlouvy byl založen na jednomyslném rozhodování a koordinaci politik a využívání Západoevropské unie jako vojenské složky EU (viz níže). Legislativně byl také umožněn státům zaujímat jednotný postoj k zahraničně-politickým otázkám.²⁹ Do smlouvy byl také vložen tzv. mechanismus solidarity (čl. 222 SFEU), jež stanoví, že: „v případě, že jeden nebo více členských států jsou teroristickým útokem nebo přírodní či člověkem způsobenou katastrofou vážně ohroženi, Unie a její členské státy koordinují mezi sebou své akce. Členské státy, na jejichž území došlo k takovému útoku nebo katastrofě, požádají o pomoc a podporu Unie [...]. V rámci této pomoci je zahrnuta koordinace mezi členskými státy a dalšími příslušnými organizacemi, včetně civilní ochrany a humanitární pomoci.“ Fáze vytváření obranné politiky v rámci Maastrichtské smlouvy zůstala spíše v teoretické rovině, než aby se přenášela konkrétními opatřeními do praxe.³⁰

Jako zásadní milník v prohlubování spolupráce v obranné politice zmiňují PITROVÁ A FIALA³¹ konflikt v Jugoslávii a Perském zálivu a změnu postoje k obranné politice ze strany Spojeného království (viz ALBRIGHT)³². Konkrétní kroky se promítly do Amsterdamské smlouvy, jež umožnila flexibilnější rozhodování v těchto otázkách, včetně vysílání humanitárních misí. Počátky orgánové struktury obranné politiky navazovaly na spolupráci států v rámci Západoevropské unie (více o

²⁷ Ibid.

²⁸ KIELMMANSEGG, S. G. The Historical Development of EU Defence Policy: Lessons for the Future?. *ErfBlog*. 2019, roč. 3, č. 25. Dostupné z WWW: <<https://verfassungsblog.de/historical-development-lessons-for-the-future%ef%bb%bf/>>, DOI: 10.17176/20190517-144428-0.

²⁹ DANICS, Š. Evropská bezpečnostní a obranná politika. *Socioekonomické a Humanitní Studie*. 2012, roč. 2., č. 1. ISSN 1804-6797. Dostupné z WWW: <<http://sehs.educast.cz/subdom/sehs/wp-content/uploads/2017/09/1-2012.pdf#page=3>>.

³⁰ KIELMMANSEGG, S. G. The Historical Development of EU Defence Policy: Lessons for the Future?. *ErfBlog*. 2019, roč. 3, č. 25. Dostupné z WWW: <<https://verfassungsblog.de/historical-development-lessons-for-the-future%ef%bb%bf/>>, DOI: 10.17176/20190517-144428-0>.

³¹ FIALA, P., PITROVÁ, P. Evropská unie. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 538. ISBN H0-7325-015-2.

³² ALBRIGHT, M.K. The Right Balance Will Secure NATO's Future. *Financial Times*, 7. 12. 1998. In: FROM ST-MALO TO NICE: European defence: core documents. *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*.

Západoevropské unii a důvodech jejího odděleného vzniku FRANK, KHOL).³³ Západoevropská unie vznikla jako aliance deseti evropských zemí v roce 1954, která měla spolu s NATO být garantem bezpečnosti v západní Evropě.³⁴ Její orgány a struktury byly od roku 2010 postupně včleňovány do struktur EU. Z jejich struktur byly převzaty Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor aj. V roce 2004 byla založena Evropská obranná agentura, jejímž cílem je pomoci zvýšit obranyschopnost členských států.³⁵ Lisabonská smlouva výrazně posílila zahraničně-politické schopnosti evropských orgánů a byly ustanoveny nové rozhodovací orgány (viz [subkapitola 2.3](#)). Také bylo státům, jež se chtějí účastnit spolupráce, umožněno navázat strukturovanou spoluprací v obranné politice. Lisabonská smlouva zavádí klauzuli o solidaritě, jež zavazuje státy pomoci jinému členskému státu postiženému přírodní katastrofou nebo zasaženému teroristickým útokem.³⁶ K nejdůležitějším částem Lisabonské smlouvy v oblasti obranné politiky jistě patří čl. 42 odst. 7 SEU, tzv. klauzule o vzájemné obraně, jež ukládá povinnost „pokud se členský stát stane na svém území cílem ozbrojeného napadení, poskytnou mu ostatní členské státy pomoc a podporu všemi prostředky, které jsou v jejich moci, v souladu s článkem 51 Charty Organizace spojených národů.“ Tento článek je inspirován Bruselskou smlouvou z roku 1954, jež ustanovila Západoevropskou unii.³⁷ Od čl. 5 Washingtonské smlouvy, jež ustanovuje NATO, se liší podle PETRÁŠE³⁸ ve třech základních aspektech. Klíčový rozdíl spočívá ve slovníku – NATO hovoří o „ozbrojeném útoku“, zatímco EU o „ozbrojeném napadení“, což má podle mezinárodního práva širší význam. Další rozdíl se týká

³³ FRANK, L., KHOL, R. Evropské bezpečnostní struktury. *Obrana a strategie*. 2003, roč. 3, č. 2. ISSN 1802-7199. Dostupné z WWW: <https://mocr.army.cz/mo/obrana_a_strategie/2-2003cz/frank.pdf>.

³⁴ EUR-LEX (a). Kolektivní obrana. *EUR-Lex* [online]. © 2023 [cit. 2023-10-26].

Dostupné z WWW: <[³⁵ EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU \(a\). Evropská obranná agentura \(EDA\). *European-union.europa.eu* \[online\]. © 2023 \[cit. 2023-10-28\]. Dostupné z WWW: <\[https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-defence-agency-eda_cs\]\(https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-defence-agency-eda_cs\)>.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:collective_defence#:~:text=Lisabonsk%C3%A1%20smlouva%20zahrnuje%20ustanoven%C3%AD%20o%20kolektivn%C3%AD%20obran%C4%9B%20%28%C4%8Dl%C3%A1nek,st%C3%A1ty%20EU%20mu%20mus%C3%AD%20pomoci%20v%C5%A1emi%20do stupn%C3%BDmi%20prost%C5%99edky>.</p></div><div data-bbox=)

³⁶ PAVY, E. Lisabonská smlouva. *Europarl.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-10-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>>.

³⁷ EUR-LEX (a). Kolektivní obrana. *EUR-Lex* [online]. © 2023 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <[³⁸ PETRÁŠ, Z. Aplikace principu kolektivní obrany ZEMÍ EU. *Centrum bezpečnostních a vojensko-strategických studií*. Univerzita obrany. © 5. 5. 2022 \[cit. 2024-10-29\]. Dostupné z WWW: <\[https://lib.unob.cz/UNOB_CZ/UNOB/MEDIA/EXP_STANOVISKA_UKRAJINA/0506%20Aplikace%20principu%20kolektivn%C3%AD%20obran%C4%9B%20v%20EU.pdf\]\(https://lib.unob.cz/UNOB_CZ/UNOB/MEDIA/EXP_STANOVISKA_UKRAJINA/0506%20Aplikace%20principu%20kolektivn%C3%AD%20obran%C4%9B%20v%20EU.pdf\)>.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:collective_defence#:~:text=Lisabonsk%C3%A1%20smlouva%20zahrnuje%20ustanoven%C3%AD%20o%20kolektivn%C3%AD%20obran%C4%9B%20%28%C4%8Dl%C3%A1nek,st%C3%A1ty%20EU%20mu%20mus%C3%AD%20pomoci%20v%C5%A1emi%20do stupn%C3%BDmi%20prost%C5%99edky>.</p></div><div data-bbox=)

geografického rozsahu: článek 5 NATO se vztahuje na euroatlantický prostor, zatímco podle čl. 42, odst. 7 může EU pokrýt i zámořská území členských států. Také přístup k použití prostředků se liší – NATO nechává rozhodnutí na členských zemích, zatímco EU zavazuje členské státy k poskytnutí pomoci všemi dostupnými prostředky. Existuje zde procedurální rozdíl mezi klauzulí o vzájemné obraně a mechanismem solidarity. Klausule o vzájemné obraně spadá pod SBOP, což je součást širší Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Při jejím uplatňování jsou zapojeny specifické orgány, zejména složky Rady EU a vojenské jednotky Evropské služby pro vnější činnost, a platí jiné procedury než u mechanismu solidarity, který se zaměřuje na pomoc při přírodních a průmyslových katastrofách. Naopak klauzule o vzájemné obraně vychází z článku 51 Charty OSN, který stanovuje právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu v případě ozbrojeného útoku.³⁹

Legislativní rámec EU se progresivně stále vyvíjí. Reaguje na aktuální problematiku. Ovšem vzhledem ke složitosti schvalování sekundární legislativy v této oblasti a nepružnosti u navrhování primární legislativy, má účinnost právních aktů výrazné zpoždění. V případě ochrany hranic a spolupráce vojenských složek je současný legislativní rámec reakcí zejména na migrační krizi v roce 2015, teroristické útoky osamělých vlků a Islámského státu a na hrozbu útoku z Ruské federace a bude detailněji rozebrán v dalších kapitolách.

Podle analytiků jako je SCHILDE⁴⁰, MITZEN⁴¹, GENSCHEL, LEEK a WEYNS⁴² lze, na základě legislativy a historických konsekvencí, EU považovat za bezpečnostní společenství, i když není legislativa v této oblasti tak prohloubená. Přímou i nepřímou vytváří pravidla, která řídí národní veřejnou bezpečnost. Pokud jsou tato pravidla legislativně, ať už úzce nebo široce v právu zakotvena, je možné pak přikročit k analýze výzkumné otázky “Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU.” Avšak jiní jako

³⁹ Ibid.

⁴⁰ SCHILDE, K. Weaponising Europe? Rule-makers and rule-takers in the EU regulatory security state. *Journal of European Public Policy* [online]. 2023, roč. 30, č. 7 [cit. 2023-09-28]. ISSN 1350-1763. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/368490748_Weaponising_Europe_Rule-makers_and_rule-takers_in_the_EU_regulatory_security_state>.

⁴¹ MITZEN, J. Anxious community: EU as (in) security community. *Ontological Insecurity in the European Union. European Security* [online]. 2020, roč. 27, č. 3 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <<https://defence-industry-space.ec.europa.eu/system/files/2022-11/Action%20plan%20on%20military%20mobility%202.0.pdf>>.

⁴² GENSCHEL, P., LEEK, L., WEYNS, J. War and integration. The Russian attack on Ukraine and the institutional development of the EU. *Journal of European Integration* [online]. 2023, roč. 45, č. 3 [cit. 2023-09-27]. ISSN 0703-6337. Dostupné z WWW: <<https://cadmus.eui.eu/handle/1814/75565>>.

LAUFFEN a RITTBERGER⁴³ poznamenávají, že přitažlivost integrace obranné politiky je obecně nízká, protože mezi členskými státy existuje nízká míra vzájemní závislosti v této vysoce zpolitizované oblasti politiky.

Z historického vývoje obranné politiky KIELMANSEGG⁴⁴ vyzdvihuje architekturu obranné politiky do 4 základních rysů:

1. Dvojrozměrnost: Obranná politika má dvě složky – operační (vedení vojenských operací a vytváření institucí) a kapacitní (rozvoj vojenských kapacit členských států v rámci koordinace obranného plánování a zbrojní politiky).
2. Krizové scénáře: Obranná politika EU se zaměřuje na krizové řízení, nikoliv na kolektivní obranu.
3. Struktura vojenských sil: EU nemá vlastní vojenské síly a spoléhá na armády členských států, které jsou dočasné pod kontrolou EU a jejich vyslání je dobrovolné.
4. Soužití s NATO: Obranná politika EU doplňuje NATO. Je navržena tak, aby nebyla v rozporu s normami NATO nebo neduplikovala jeho struktury. Kolektivní obrana a velké vojenské operace jsou stále doménou NATO a operace EU se soustředí na menší vojenské mise.

Detailněji budou výše uvedené body rozebrány v dalších subkapitolách.

2.2 Cíle, rozhodování a orgány Společné bezpečnostní a obranné politiky

Stěžejní pro otázky Společné bezpečnostní a obranné politiky (dále jen „SBOP“) jsou čl. 42–46 Smlouvy o Evropské unii. Dále je popsána v protokolu č. 1 (o úloze vnitrostátních parlamentů), protokolu č. 10 (o stálé strukturované spolupráci), protokolu č. 11 (k čl. 42 Smlouvy o Evropské unii) a prohlášení 13 a 14 o společné zahraniční a bezpečnostní politice.⁴⁵ Legislativa nebude níže popsána zevrubně, ale budou zde uvedeny pravomoci zejména v případě řešení a spolupráce při vojenských konfliktech.

⁴³ LEUFFEN, D.; RITTBERGER, B., SCHIMMELFENNIG, F. *Differentiated integration: Explaining variation in the European Union*. Palgrave Macmillan, 2013. ISBN 978-0-230-24644-7.

⁴⁴ KIELMANSEGG, S. G. The Historical Development of EU Defence Policy: Lessons for the Future?. *ErfBlog*. 2019, roč. 3, č. 25. Dostupné z WWW: <<https://verfassungsblog.de/historical-development-lessons-for-the-future%ef%bb%bf/>, DOI: 10.17176/20190517-144428-0>.

⁴⁵ LEGRAND, J. Společná bezpečnostní a obranná politika. *Europarl.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/159/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika>>.

Nejvyšším koordinačním orgánem SBOP je vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Předkládá návrhy z této oblasti členským státům, je ředitelem Evropské obranné agentury a Evropské služby pro vnější činnost. Rozhodovacím orgánem je Rada pro zahraniční věci ve složení ministrů obrany.⁴⁶ Ta spolu s Evropskou radou musí jednomyslně schvalovat legislativu v oblasti SBOP (včetně vysílání misí, odst. 4). Pro provádění SBOP dávají členské státy Unii k dispozici civilní a vojenské prostředky (odst. 3). Členské státy, které ustanovily mezi sebou, obranné mise, je mohou unii dát k dispozici k plnění jejich cílů (odst. 3). V případě legislativy ohledně Evropské obranné agentury a stálé strukturované spolupráce hlasuje Rada EU kvalifikovanou většinou (čl. 42, odst. 2. Smlouvy o EU). Rada EU přijímá jednomyslně na návrh členského státu nebo Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku sankce. Sankce jsou ustanoveny pro všechny členské státy EU a mohou zahrnovat zmrazení majetku, zákaz vstupu či zákaz finančních transakcí (čl. 29 Smlouvy o EU). Po schválení Radou EU musí členské státy sankce implementovat do své legislativy a zajistit jejich vymáhání.

Mezi další důležité orgány lze určitě zařadit Politický a bezpečnostní výbor. Jeho pravomocí je monitorovat mezinárodní bezpečnostní situaci a předkládat Radě doporučení, poskytovat poradenství například Vojenskému výboru a Politicko-vojenské skupině a zajišťovat politickou kontrolu při řízení operací u řešení krizí.⁴⁷ Politicko-vojenská skupina provádí přípravné práce pro Politický a bezpečnostní výbor, zejména vypracovává koncepce, analyzuje dostupnost schopností, kapacit při provádění operací a misí.⁴⁸ Důležitý je také Vojenský výbor Evropské unie. Ten je nejvyšší vojenský orgán složený z náčelníků generálních štábů členských států. Řídí veškeré vojenské aktivity v rámci EU, plánování a provádění vojenských misí. Na základě konsensuálního hlasování poskytuje vojenské rady Politickému a bezpečnostnímu výboru a vojenskému vedení Vojenského štábu Evropské unie.⁴⁹ Velitelské centrum EU pro vojenské operace je organizační struktura v rámci Vojenského štábu EU, která zajišťuje operační vedení vojenských misí. Bylo vytvořeno v roce 2017 a má na starosti

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ CONSILIUM.EUROPA.EU (a). Politický a bezpečnostní výbor. *Consilium.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>>.

⁴⁸ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (a). CSDP structure, instruments and agencies. *Eeas.europa.eu* [online]. © 5. 9. 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/csdp-structure-instruments-and-agencies_en#11592>.

⁴⁹ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (b). European Union Military Committee *Eeas.europa.eu* [online]. © 24. 01. 2022 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/eumc_en>.

především neexekutivní vojenské mise (jako výcvikové mise). Postupně se jeho role rozšiřuje, aby mohl vést i větší vojenské operace.⁵⁰

2.3 Evropská obranná agentura

Evropská obranná agentura (dále jen „EOA“) byla založena na podporu rozvoje obranné schopnosti států a podporu jejich vojenské spolupráce, měla stimulovat výzkum ve vojenské oblasti, aby byla zajištěna nezávislost obranných kapacit EU, a působit jako vojenské rozhraní mezi armádou a politikami EU.

EOA „určuje operativní potřeby, podporuje opatření k jejich uspokojování, přispívá k určení a případně k provádění všech účelných opatření pro posílení výrobní a technologické základny v oblasti obrany, podílí se na vymezení evropské politiky schopností a vyzbrojování a napomáhá Radě při hodnocení zlepšování vojenských schopností.“ (čl. 42 odst. 3 SEU)

Podle čl. 45 odst. 1 má EOA v případě vojenského konfliktu pravomoc „přispívat k určení cílů vojenských schopností členských států a hodnotit dodržování závazků týkajících se schopností přislíbených členskými; podporovat harmonizaci operativních potřeb a přijímání účinných a slučitelných akvizičních metod; navrhovat mnohostranné projekty pro plnění cílů z hlediska vojenských schopností a zajišťovat koordinaci programů prováděných členskými státy a řízení zvláštních programů spolupráce.“

2.4 Frontex

V současnosti nejdůležitějším nástrojem na ochranu vnějších hranic EU je agentura FRONTEX zodpovědná za správu hranic. Důležitá je také její spolupráce se členskými státy, třetími zeměmi a dalšími agenturami jako je např. Europol.⁵¹ Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (dále jen „Frontex“) začala fungovat v roce 2016. Založena byla roku 2004 jako Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU. Nařízením EU 2016/1624 došlo k rozšíření jejího mandátu.⁵² Má za cíl posílení kontrol na vnějších hranicích EU a zajistit jejich

⁵⁰ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (c). The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). *Eeas.europa.eu* [online]. © 20.11. 2022 [cit. 2024-10-01]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/military-planning-and-conduct-capability-mpcc_en>.

⁵¹ KALKMAN, J. P. Frontex: A literature review. *International Migration* [online]. 2021, roč. 59, č. 1 [cit. 2023-09-30]. ISSN 14682435. Dostupné z WWW: <<https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and->>>.

⁵² EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (b). Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex). *European-union.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-04]. Dostupné z WWW: <<https://european->

bezpečnost. Spolupracuje také s členskými státy na rychlé identifikaci a řešení bezpečnostních hrozeb na vnějších hranicích. V roce 2023 měla agentura více než 2100 zaměstnanců fungujících na hranicích.⁵³ Pravomoci Frontexu jsou spíše kompromisním řešením. V původním návrhu měla mít agentura rozsáhlejší operativní a výkonné pravomoci, což se po té setkala s nevolí členských států.⁵⁴

Náplní činnosti Frontexu je podporovat „země EU a schengenského prostoru ve všech aspektech souvisejících se správou hranic – podpora na místě, boj proti přeshraniční trestné činnosti, sledování ze vzduchu, shromažďování informací, pomoc při řízeních o navrácení osob, identifikace nových technologií a mnoho dalších.“⁵⁵ Úkoly agentury se dále progresivně rozvíjí v závislosti na vývoji situace na hranicích EU.

Z hlediska zabezpečení vnějších hranic EU má Frontex pravomoci „poskytovat technickou a operativní pomoc zúčastněným zemím prostřednictvím společných operací a zásahů rychlé reakce na hranicích [...], provádět analýzu rizik pro vnitřní bezpečnost a analýzu hrozeb, které mohou ovlivnit fungování či bezpečnost vnějších hranic EU, provádět hodnocení zranitelnosti včetně hodnocení schopnosti a připravenosti zúčastněných zemí čelit hrozbám a výzvám na vnějších hranicích [...]“.⁵⁶ Provádí evropskou integrovanou správu hranic, ale primární odpovědnost za správu hranic nesou členské státy na těchto hranicích (čl. 5. Odst. 1 a 2 nařízení EU 2016/1624).⁵⁷ Obecně jsou její pravomoci spíše vztažené k migračním otázkám. Frontex dnes převážně působí na námořní hranici.⁵⁸ V reakci na válku na Ukrajině nebyl mandát

union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs>.

⁵³ EUROPEAN COUNCIL. Strengthening the EU's external borders. *European Council* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/strengthening-external-borders/>>.

⁵⁴ HRABÁLEK. Frontex a jeho role v ochraně hranic. *Středoevropské politické studie* [online]. 2010, roč. 12, č. 2–3 [cit. 2023-10-27]. ISSN 1212-7817, s. 190. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/322656187_FRONTEx_a_jeho_role_v_ochrane_hranic_EU>.

⁵⁵ EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (b). Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex). *European-union.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-04]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs>.

⁵⁶ EUR-LEX (b). Evropská pohraniční a pobřežní stráž (do prosince 2020). *EUR-Lex* [online]. © 27. 8. 2020 [cit. 2023-11-06]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-border-and-coast-guard-until-december-2020.html>>.

⁵⁷ EUR-LEX (c). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-06]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX%3A32016R0679>>.

⁵⁸ HRABÁLEK. Frontex a jeho role v ochraně hranic. *Středoevropské politické studie* [online]. 2010, roč. 12, č. 2–3 [cit. 2023-10-27]. ISSN 1212-7817, s. 192. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/322656187_FRONTEx_a_jeho_role_v_ochrane_hranic_EU>.

v tomto ohledu Frontexu výrazně rozšířen, i nadále má za úkol kontrolovat přechody přes hranice. Jeho pomoc na Ukrajině byla distribuována skrze mechanismus reakce, jehož prostřednictvím poskytuje Frontex členským státům a institucím EU pravidelné aktualizace o situaci na hraničních přechodech, monitoruje tok uprchlíků, usnadňuje jim překračování hranic včetně přerozdělování pomoci aj.⁵⁹

2.5 Stálá strukturovaná spolupráce

Na základě Lisabonské smlouvy jsou dílčí části SBOP vyčleněny do stálé strukturované spolupráce, tzv. PESCO (Permanent Structured Cooperation) (čl. 42 SEU a Protokol č. 10). PESCO umožňuje členským státům navazovat užší spolupráci nad rámec Smluv. Mimo PESCO zůstává v současné době ze členských států EU jen Malta.⁶⁰ Je otevřena všem členským státům, které se chtějí účastnit programů v oblasti vojenského vybavení či chtějí poskytovat své bojové jednotky k okamžitému zásahu.⁶¹ Závazky v rámci PESCO jsou právně vynutitelné. Pokud stát závazky nedodrží, může Rada přijmout rozhodnutí o pozastavení členství.⁶² V rámci PESCO státy spolupracují na a) dosažení cílů týkajících se investičních výdajů na obranné vybavení, b) sjednocují své obranné aparáty, zejména identifikací svých vojenských potřeb a schopností a podporováním spolupráce v oblasti výcviku a logistiky, c) přijímají konkrétní opatření k posílení dostupnosti, flexibility a nasazení svých sil, d) spolupracují na přijímání opatření k odstranění nedostatků u závazků v rámci NATO, e) účastní se programů pro společný rozvoj schopností v rámci EDA.⁶³

Projekty jsou pod záštitou konkrétních členských států s nastavenými cíli, jež na ně věnují prostředky. Mnoho projektů je však pouze ve fázi politického dokumentu bez jejich převedení do praxe. S. BISCOP⁶⁴ hodnotí, že projekty tvoří nesourodý a nekoherentní rámec. Podle něj by i realizace všech projektů nečinila EU schopnější

⁵⁹ FRONTEX.EUROPA.EU. Frontex stands with Ukraine. *Frontex* [online]. © 4. 2. 2022 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-stands-with-ukraine-koMhlh>>.

⁶⁰ EDA.EUROPE.EU (a). Permanent Structured Cooperation (PESCO). *European Defence agency* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z WWW: <[https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)>](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-(PESCO)>).

⁶¹ PAVY, E. Lisabonská smlouva. *Europarl.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-02]. Dostupné z WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>>.

⁶² KOLÍN, V. Společná bezpečnostní a obranná politika EU v kostce – část druhá. *Vojenské rozhledy*. 2020, roč. 29, č. 4, s. 107. ISSN 2336-2995. Dostupné z WWW: <<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=921562>>.

⁶³ PERMANENT STRUCTURED COOPERATION (PESCO). Binding Commitments. *Europa.Eu* [Online]. © 2024 [Cit. 2024-09-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.pesco.europa.eu/binding-commitments/>>.

⁶⁴ BISCOP, S. European Defence and PESCO: Don't waste the chance. *EU IDEA policy papers*, 2020, roč. 2020, č. 1, s. 4–5. ISSN 2673-7939.

v obranné politice, než je dnes. Mezi rozpracovanější projekty můžeme řadit společný nákup zbraní a vojenského vybavení. Mezi závazky, jež státy schválily, patří také přijímat opatření k harmonizaci vybavení a strategických prostředků nutných k nasazení těchto sil.⁶⁵ Navzdory zhoršené bezpečnostní situaci stále nedošlo k nárůstu konkrétní spolupráce mezi zeměmi v rámci PESCO.

2.6 Vojenské mise EU

2.6.1 Mírové mise EU

EU může využít vojenské a civilní prostředky členských států k vyslání misí v oblasti „odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů.“ (čl. 43, odst. 1, Smlouvy o EU)

V rámci SBOP vysílá EU mise od roku 2003 do oblastí konfliktů. Jsou vysílány nejen na evropský kontinent, ale i do Asie a Afriky. Jejich cílem je stabilizovat danou oblast, posílit schopnost země odolávat hrozbám a schopnost EU reagovat na specifické fáze konfliktu. Na rozdíl od vyslání níže uvedených tzv. Battlegroups, jsou mise EU vysílány na základě rozhodnutí kvalifikované většiny Rady EU. Financovány jsou zejména členskými státy, jež do misí vysílají své vojáky. Velení operací je svěřeno státu, který má na starosti řízení operace.⁶⁶ EU může také v rámci těchto misí využít mechanismus Berlín plus, tzn. využít zázemí, kapacity a prostředky NATO, i v operacích, kterých se NATO nebude účastnit.⁶⁷ V současnosti je vysláno přes 5 000 osob na 10 civilních a 6 vojenských misí.⁶⁸ „Poslední mise a operace posílily vojenskou kapacitu nigerských ozbrojených sil pro boj proti teroristickým ozbrojeným skupinám (EUMPM Niger), posílily schopnost ukrajinských ozbrojených sil bránit územní

⁶⁵ EUR-LEX (d). Rozhodnutí Rady (SZBP) 2017/2315 ze dne 11. prosince 2017, kterým se zřizuje stálá strukturovaná spolupráce a stanoví seznam zúčastněných členských zemí. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-05]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D2315>>.

⁶⁶ KOLÍN, V. Společná bezpečnostní a obranná politika EU v kostce – část druhá. *Vojenské rozhledy*. 2020, roč. 29, č. 4, s. 111–112. ISSN 2336-2995. Dostupné z WWW: <<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=921562>>.

⁶⁷ PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010, s. 346. ISBN 978-80-7201-114-6.

⁶⁸ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (d). Europeans for security: the EU's missions and operations in numbers. *Eeas.europa.eu* [online]. © 18. 10. 2019 [cit. 2023-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/europeans-security-eu%E2%80%99s-missions-and-operations-numbers_en#:~:text=The%20EU%20currently%20deploys%2010%20civilian%20missions%20and,our%20neighbourhood%20and%20thus%20providing%20security%20at%20home>.

celistvost Ukrajiny (EUMAM Ukraine) a přispěly k lidské bezpečnosti v oblastech zasazených konfliktem mezi Arménií a Ázerbájdžánem (EUM Arménie). Rozhodnutí EU o vyslání misí nebo operací se obvykle přijímají na žádost partnerské země, a/nebo na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN.⁶⁹

2.6.2 Battlegroups

Battlegroups se velmi podobají Silám rychlé reakce NATO. Jsou zřizovány na základě čl. 43 odst. 1 SEU. Mohou být vysílány na „společné akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů.“ (čl. 43 odst. 1 SEU) Všechny tyto mise jsou vysílány na základě jednomyslného souhlasu Evropské rady (čl. 42 odst. 2 SEU) na návrh vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (čl. 42 odst. 4 SEU). Členské státy dávají „Unii k dispozici civilní a vojenské schopnosti, aby přispěly k plnění cílů vymezených Radou.“ (čl. 42 odst. 3 SEU).

Battlegroups nemají prováděcí nařízení. Jejich fungování se řídí podle Headline Goal 2010.⁷⁰ V případě potřeby by měly být členské státy schopny vytvořit 15 Battlegroups o 1500 osobách včetně velitelství a vybavení. Nasazeny mohou být společně nebo samostatně v reakci na neočekávanou situaci, kdekoli po světě mimo arktickou oblast.⁷¹ Jejich nasazení je ale časově omezeno na 30 dní v rámci jedné operace. Rotací států, jež Battlegroups poskytují, může mise trvat až 120 dnů. Podle Headline Goal 2010⁷² mají být nasazeny do 10 dnů od rozhodnutí rady o zahájení operace. Členské státy se každý půlrok střídají, tak aby byla vždy v pohotovosti jedna bojová skupina.

⁶⁹ LEGRAND, J. Společná bezpečnostní a obranná politika. *Europarl.europa.eu* [online]. © 04.2023 [cit. 2023-11-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/159/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika>>.

⁷⁰ GENERAL AFFAIRS AND EXTERNAL RELATIONS. Headline Goal 2010. *Europarl.europa.eu* [online]. © 17. 4. 2004 [cit. 2023-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010/_sed e110705headlinegoal2010_en.pdf>.

⁷¹ DANICS, Š. Evropská bezpečnostní a obranná politika. *Socioekonomické a Humanitní Studie*. 2012, roč. 2., č. 1. ISSN 1804-6797. Dostupné z WWW: <<http://sehs.educast.cz/subdom/sehs/wp-content/uploads/2017/09/1-2012.pdf#page=3>>.

⁷² GENERAL AFFAIRS AND EXTERNAL RELATIONS. Headline Goal 2010. *Europarl.europa.eu* [online]. © 17. 4. 2004 [cit. 2023-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010/_sed e110705headlinegoal2010_en.pdf>.

Z důvodů problémů se schvalováním jejich nasazení, Battlegroups nebyly nikdy nasazeny. Evropský parlament považuje za důvod jejich nenasazení zejména finanční náklady, jež nesou státy, jejichž skupiny by měly být v daný čas v bojové pohotovosti.⁷³ Také je otázka bojové připravenosti jednotky daného státu v okamžik nasazení, zda je vůbec členský stát schopen dodržet tento závazek.

2.7 Evropský obranný fond a další financování společné obranné činnosti

EU je historicky založena na ekonomické spolupráci, proto EU disponuje několika rozpočtovými nástroji, v rámci nichž je na obranu vyčleněno velké množství peněz (Evropský mírový nástroj, Fond vnitřní bezpečnosti, Fondu pro integrovanou správu hranic, Azylový, migrační a integrační fond a Evropský obranný fond). Masivní nárůst výdajů po roce 2022 má za cíl posílit kontroly na hranicích třetích zemí nebo uskutečňovat společné nákupy obranné techniky.

Činnost Evropského obranného fond (European Defence Fund, dále jen „EDF“) byla spuštěna v roce 2021, měl být původně využíván na financování akcí zaměřených na posílení vojenských a obranných schopností třetích států. Jeho činnost je rozdělena do dvou oblastí, a to do oblasti výzkumu obrany a do rozvoje vojenských schopností. Jeho cílem je podpořit konkurenceschopnost a inovativnost evropské obrany. V současném víceletém finančním rámci jsou prostředky investovány z jedné třetiny do projektů obranného výzkumu a ze dvou třetin do nákladů na rozvoj po fázi výzkumu.⁷⁴ V reakci na válku na Ukrajině začal být na základě jednomyslného rozhodnutí Rady využíván EDF k finanční podpoře dodávek vojenského materiálu na Ukrajinu.⁷⁵ Evropská komise získala těmito nařízeními dva nové nástroje. První ji přináší nařízení o ustavení aktu na podporu výroby munice. To umožňuje kolektivní zadávání zakázek na nákup munice a podporu výroby munice.⁷⁶ Druhý nástroj ji přináší nařízení, kterým se zřizuje nástroj na posílení evropského obranného průmyslu prostřednictvím

⁷³ EUROPEAN PARLIAMENT. Report EU Rapid Deployment Capacity, EU Battlegroups and Article 44 TEU: the way forward. *Europarl.europa.eu* [online]. © 27. 3. 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z WWW: <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0077_EN.html>.

⁷⁴ EDA.EUROPA.EU (b). European Defence Fund (EDF). *European Defence Agency* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z WWW: <[https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/european-defence-fund-\(edf\)#>](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/european-defence-fund-(edf)#>).

⁷⁵ DESCHAUX-DUTARD, D. The effects of the war in Ukraine on European defence: deeper EU integration?. *UK in changing Europe* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z WWW: <<https://ukandeu.ac.uk/the-effects-of-the-war-in-ukraine-on-european-defence-deeper-eu-integration/>>.

⁷⁶ EUR-LEX (e). Nařízení Evropského parlamentu a Rady o ustavení aktu na podporu výroby munice. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-12]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0237>>.

kolaborativního zadávání veřejných zakázek (EDIRPA). Fond pomáhá státům EU financovat jejich naléhavé nákupy v oblasti obrany vedle již stávajících fondů jako je EDF.⁷⁷

2.8 Kybernetická bezpečnost

EU disponuje mnoha nástroji, jež lze využít při výpadku kritické infrastruktury způsobené třetím státem k ochraně svých obyvatel, obnově poškozených systémů a zajištění odpovědi na útok, včetně vojenských, politických a ekonomických opatření. Mezi nejdůležitější mechanismy lze řadit směrnici o kritické infrastruktuře, která stanoví minimální požadavky a směrnice na identifikaci a ochranu kritické infrastruktury v rámci EU o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii, dále také směrnici o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii, nebo Evropskou agenturu pro kybernetickou bezpečnost či Koordinační centrum pro mimořádné reakce.

Směrnice EU o kritické infrastruktuře stanoví minimální požadavky na identifikaci a ochranu kritické infrastruktury v rámci EU, přičemž se zaměřuje především na energetický a dopravní sektor. Členské státy musí identifikovat klíčovou infrastrukturu, která je zásadní pro jejich národní bezpečnost a ekonomiku, a zavést opatření na její ochranu. V případě útoku na ní nebo jejího výpadku mají státy povinnost koordinovat své reakce s ostatními státy EU.⁷⁸ Směrnice o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii, která zavádí přísnější bezpečnostní požadavky a pravidla pro ohlášení incidentů, umožňuje rychlejší a koordinovanější reakci na kybernetické útoky. Pokud by byla kritická infrastruktura (například energetická síť, vodohospodářství nebo telekomunikace) zasažena kyberútokem ze strany třetího státu, EU může využít mechanismů spolupráce mezi členskými státy k řešení této situace.⁷⁹

⁷⁷ EUR-LEX (f). Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje nástroj na posílení evropského obranného průmyslu prostřednictvím kolaborativního zadávání veřejných zakázek (EDIRPA). In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-12]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302418>.

⁷⁸ EUR-LEX (g). Směrnice Rady 2008/114/ES ze dne 8. prosince 2008 o identifikaci a označení evropské kritické infrastruktury a posouzení potřeby zlepšit její ochranu. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-13]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0114>>.

⁷⁹ EUR-LEX (h). Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2555 ze dne 14. prosince 2022 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii (směrnice o bezpečnosti sítí a informačních systémů, NIS 2). In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-14]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2555>>.

Využít lze také Evropskou agenturu pro kybernetickou bezpečnost (dále jen „ENISA“). Ta poskytuje technickou podporu a poradenství členským státům a EU v oblasti kybernetické bezpečnosti. V případě kybernetických útoků na kritickou infrastrukturu může ENISA koordinovat reakce na úrovni EU a poskytnout expertní podporu při obnově poškozených systémů.⁸⁰ Koordinační centrum pro mimořádné reakce je centrum Evropské komise pro koordinaci reakcí na mimořádné situace, které funguje v rámci Mechanismu civilní ochrany EU. Tento mechanismus umožňuje členským státům vzájemně si pomáhat při krizových situacích, včetně výpadků kritické infrastruktury.⁸¹

Europol podporuje členské státy při vyšetřování kybernetických útoků, a to prostřednictvím své specializované jednotky EC3 (European Cybercrime Centre). Eurojust se podílí na koordinaci mezi členskými státy při vyšetřování a stíhání kybernetických útoků. Umožňuje snadnější spolupráci mezi národními justičními orgány při přeshraničních případech. Členské státy EU mohou využít společné vyšetřovací týmy (JIT), které představují dočasné struktury vytvořené pro vyšetřování přeshraničních kybernetických útoků. Tyto týmy sdílejí se členskými státy důkazy a své dostupné zdroje, což umožňuje efektivnější vyšetřování složitých kybernetických útoků, které zasahují více států.⁸²

2.9 Ekonomické nástroje

Mimo využití sankčního mechanismu a embarg může členský stát využít i jiné mechanismy EU. Akt pro odolnost a mimořádné situace na vnitřním trhu je mechanismus, který Evropská unie vyvinula pro rychlou a koordinovanou reakci na krizové situace ovlivňující jednotný trh, a to s cílem ochránit jeho funkčnost a zajistit dostupnost klíčového zboží a služeb pro trh EU. V případě vojenského útoku je možné skrz něj zajistit nepřerušovanou dodávku kritických produktů, jako jsou potraviny, léky nebo palivo, které jsou klíčové pro stabilitu a podporu obranných a humanitárních aktivit. Může zavádět opatření k ochraně klíčové infrastruktury na jednotném trhu, což

⁸⁰ EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (c). Agentura Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA). *European-union.europa.eu* [online]. © 2024 [cit. 2024-10-28]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-agency-cybersecurity-enisa_cs>.

⁸¹ EUROPEAN CIVIL PROTECTION AND HUMANITARIAN AID OPERATIONS. Kybernetická bezpečnost: jak EU řeší kybernetické hrozby. *European Commission* [online]. © 2024 [cit. 2024-10-28]. Dostupné z WWW: <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en>.

⁸² CONSILIUM.EUROPA.EU (b). Politický a bezpečnostní výbor. *Consilium.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/cybersecurity/>>.

by se mohlo týkat například energetiky, telekomunikací nebo dopravy, které jsou v případě vojenské hrozby obzvláště zranitelné.⁸³

Nařízení EU 2024/1252, o kritických surovinách⁸⁴, se zaměřuje na zajištění dostupnosti klíčových surovin, které jsou zásadní pro strategická odvětví a technologický rozvoj EU. Nařízení by pomohlo zajistit, aby členské státy EU měly stabilní přístup k materiálům potřebným pro výrobu obranného vybavení a technologií, jako je například ocel, lithium, vzácné kovy a další strategické suroviny. Mohlo by skrz něj být aktivováno opatření na ochranu dodavatelských řetězců pro kritické suroviny, aby nedošlo k přerušení dodávek.

2.10 Možnosti spolupráce v případě dezinformačních kampaní a informačních válek

EU a její členské státy mají k dispozici rozsáhlý právní rámec a mechanismy k boji proti informační válce a dezinformačním kampaním.

V roce 2015 EU vytvořila East StratCom Task Force jako součást Evropské služby pro vnější činnost. Jejím úkolem je odhalovat a reagovat na dezinformační kampaně především z východních zemí, zejména z Ruska. EEAS se zaměřuje na odhalování a analyzování dezinformací pocházejících ze zahraničních zdrojů, zejména z nevládních nebo státních aktérů, kteří se snaží destabilizovat EU a její členské státy.⁸⁵

Systém včasného varování (Rapid Alert System) umožňuje členským státům sdílet informace o dezinformačních kampaních v reálném čase. Tento systém pomáhá rychle šířit varování mezi členskými státy o hrožících dezinformačních kampaních,

⁸³ CONSILIUM.EUROPA.EU (c). Přípravenost na krize: Rada přijala akt pro odolnost a mimořádné situace na vnitřním trhu. *Consilium.europa.eu* [online]. 24. 9. 2024 [cit. 2025-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/09/26/crisis-preparedness-council-adopts-the-internal-market-emergency-and-resilience-act/>>.

⁸⁴ EUR-LEX (i). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1252 ze dne 11. dubna 2024 o kritických surovinách.). In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-12]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32024R1252>>.

⁸⁵ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (e). Tackling disinformation: Information on the work of the EEAS Strategic Communication division and its task forces (SG.STRAT.2). *Eeas.europa.eu* [online]. 12. 10. 2021 [cit. 2024-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/countering-disinformation/tackling-disinformation-information-work-eeas-strategic-communication-division-and-its-task-forces_und_en?s=2803>.

koordinovat reakce na šíření nepravdivých informací a zapojovat občanskou společnost a online platformy do potírání dezinformací.⁸⁶

Europol a Eurojust podporují členské státy při vyšetřování a stíhání případů, kdy jsou dezinformační kampaně organizovány v rámci kriminálních sítí nebo cizími státy s cílem poškodit státní instituce, ovlivnit volby nebo podkopat důvěru veřejnosti ve státní aparát.⁸⁷ Kromě toho EU disponuje sankčním režimem, který umožňuje postihnout jednotlivce a subjekty podílející se na šíření dezinformací.

2.11 Shrnutí teoretické části – legislativní základy spolupráce obranné politiky

EU má několik konkrétních možností, jak se bránit v případě napadení třetím státem.

1. Kolektivní obrana podle čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU, mechanismus solidarity podle č. 222 Smlouvy o EU

Tato obranná klauzule zavazuje ostatní členské státy k poskytnutí pomoci napadenému členskému státu „všemi dostupnými prostředky“. Tato pomoc musí být v souladu s článkem 51 Charty Spojených národů⁸⁸ a v souladu se závazky a postupy, které vyplývají z členství ve vojenských aliancích, jako je NATO. Pro státy, které jsou zároveň členy NATO, je NATO hlavním rámcem pro jejich kolektivní obranu. Tento článek nenahrazuje jiné bezpečnostní a obranné závazky, ale doplňuje je. Členské státy mají povinnost navzájem si pomoci, ale je pouze na nich, jakou konkrétní pomoc poskytnou, a to od vojenské podpory až po ekonomickou nebo humanitární pomoc. Stát může poslat napadenému vojenské jednotky nebo naopak pouze humanitární pomoc, aby splnil povinnosti z tohoto článku.

⁸⁶ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (f). Rapid Alert System Strengthening Coordinated and Joint Responses to Disinformation. *Eeas.europa.eu* [online]. ©2019 [cit. 2024-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/ras_factsheet_march_2019_0.pdf>.

⁸⁷ EUROPEAN UNION AGENCY FOR CRIMINAL JUSTICE COOPERATION. Major takedown of critical online infrastructure to disrupt terrorist communications and propaganda. *Eurojust.europa.eu* [online]. ©2019 [cit. 2024-11-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.eurojust.europa.eu/news/major-takedown-critical-online-infrastructure-disrupt-terrorist-communications-and-propaganda>>.

⁸⁸ Ve znění: Dojde-li k ozbrojenému útoku proti některému členu Spojených národů, nic v této chartě není na překážku přirozenému právu na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření pro zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření, učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobranu, oznámí se ihned Radě bezpečnosti a nedotýkají se nikterak touto chartou stanovené pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, aby kdykoli podnikla takovou akci, kterou považuje za potřebnou k zachování nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Mechanismus solidarity by měl být využíván při zvládání krizí, jako jsou mj. mimořádné události ohrožující bezpečnost a stabilitu země. Jmenovány jsou například spolupráce v oblasti kybernetické bezpečnosti, společné nákupy a distribuce zásob či energetická bezpečnost.

2. Spolupráce s NATO

Většina členských států EU jsou členy NATO, což jim zajišťuje kolektivní obranu. EU a NATO mají spolupráci založenou na vzájemném doplňování a sdílení kapacit EU. Může také v rámci těchto misí využít mechanismus Berlín plus, tzn. využít zázemí, kapacity a prostředky NATO, i v operacích, kterých se NATO nebude účastnit.

3. Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP)

Rada EU by v případě napadení třetími zeměmi mohla svolat mimořádné zasedání a přijmout rozhodnutí o společném postupu (např. přijmout ekonomické sankce).

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku by mohl zahájit koordinaci SBOP a navrhnout opatření a řídit jejich implementaci v podobě mobilizace evropských sil.

Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor EU či Politicko-vojenská skupina by mohly analyzovat dostupnost schopností, kapacit při provádění operací a misí. Vojenský výbor Evropské unie by mohl řídit veškeré vojenské aktivity v rámci EU, plánování a provádění vojenských misí. Velitelské centrum EU pro vojenské operace by mohla vést operační vedení vojenské mise.

Evropská obranná agentura by mohla koordinovat posílení výrobní a technologické základny v oblasti obrany a cílit na další vyzbrojování států.

Frontex nemá legislativní pravomoc ani úkol zasahovat na hranicích v případě vojenského konfliktu. Primární odpovědnost za správu hranic nesou členské státy na těchto hranicích. Jeho pravomoc by však mohla být posílena pouze sekundárním právem. Jeho limitem pro rychlé nasazení by byl omezený počet zaměstnanců. V rámci své struktury by mohl poskytovat analytickou činnost.

SBOP také umožňuje EU provádět vojenské a civilní mise za účelem udržení bezpečnosti a řešení krizí, ale není přímo zaměřena na obranu členských států. V případě napadení by EU mohla koordinovat politicko-vojenskou reakci, například mobilizovat své bojové skupiny (EU Battlegroups), vyslat misi do oblasti

odzbrojení, humanitární či záchrannou misi, pomocnou misi ve vojenské oblasti či misi pro předcházení konfliktů.

V rámci EDA by mohlo dojít posílení další spolupráce a koordinace obranných kapacit členských států.

V rámci EDF může být nakupován vojenský materiál.

4. Stálá strukturovaná spolupráce (PESCO)

PESCO by mohlo posílit schopnost EU rychle reagovat na vojenské hrozby. V rámci této spolupráce by mohlo dojít ke společnému nákupu zbraní a vojenského vybavení. Mohlo by dojít ke společným výcvikovým programům, vývoji nových vojenských technologií, logistických schopností, kybernetické obrany a strategického transportu.

5. Diplomatické a ekonomické nástroje

V případě napadení může EU použít své diplomatické kapacity a ekonomické sankce jako součást širší reakce na agresi. To by mohlo zahrnovat využití nástrojů, jako jsou sankce (např. obchodní embargo), zmrazení majetku nebo politický tlak na mezinárodní úrovni.

Akt pro odolnost a mimořádné situace na vnitřním trhu by mohl být využit jako mechanismus EU pro rychlou reakci na krizové situace, který zajišťuje dodávky klíčového zboží, jako jsou potraviny, léky a palivo, zejména v případě vojenského útoku. Může také chránit klíčovou infrastrukturu v oblastech jako energetika a doprava.

Pomocí nařízení o kritických surovinách mohou členské státy udržovat stabilní přístup k materiálům, jako jsou ocel a vzácné kovy, a aktivovat opatření na ochranu dodavatelských řetězců, aby se předešlo přerušením dodávek.

EU by mohla také vést politické dialogy. Provádět diplomatické tlaky.

6. Kybernetická bezpečnost

Skrze mechanismy směrnice EU o kritické infrastruktuře mohou členské státy koordinovat dodání zdrojů s ostatními státy při jejich výpadcích. V případě útoku na ní nebo jejího výpadku mají státy povinnost koordinovat své reakce s ostatními státy EU.

Směrnice o kybernetické bezpečnosti zavádí přísnější pravidla pro ohlášení incidentů a umožňuje rychlejší reakci na kyberútoky.

Evropská agentura pro kybernetickou bezpečnost poskytuje technickou podporu a pomáhá koordinovat reakce na úrovni EU. Může poskytnout expertní podporu při obnově postižených systémů.

Koordinační centrum pro mimořádné reakce zajišťuje pomoc členským státům při krizových situacích, včetně ochrany kritické infrastruktury.

7. Spolupráce v případě dezinformačních kampaní a informačních válek

East StratCom Task Force v rámci Evropské služby pro vnější činnost lze využít k odhalování a reakci na dezinformační kampaně.

Systém včasného varování členským státům umožňuje sdílet informace o dezinformacích v reálném čase. Pomůže rychle šířit varování o hrozcích dezinformačních kampaních, koordinovat reakce na šíření nepravdivých informací a zapojovat občanskou společnost a online platformy do potírání dezinformací.

Europol a Eurojust podporují vyšetřování a stíhání případů dezinformačních kampaní, které organizují kriminální sítě nebo cizí státy s cílem destabilizovat státní instituce a podkopat důvěru veřejnosti.

3 Výzkumná část

Tato část postupně provede analýzou hypotézy “Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, jež je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU“ na základě využití metody OPER, jež je blíže popsána v [1. kapitole](#). Nejprve budou stanoveny proměnné z modelového příkladu, které budou do analýzy dále vstupovat.

3.1 Modelový příklad vpádu vojsk třetí země

Modelový příklad je abstrahován z konkrétního postupu Ruské federace při vpádu na Ukrajinu (s využitím WALKER⁸⁹, DUGUIN a PAVLOVA⁹⁰, LEWICKY⁹¹). Tento příklad byl vybrán, protože se na jedné straně jedná v případě napadeného o

⁸⁹ WALKER, N. Conflict in Ukraine: timeline (current conflict, 2022-present). In: *House of Commons Library* [online]. 16. 9. 2024, Research Briefing [cit. 2024-09-11]. Dostupné z WWW: <<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9847/CBP-9847.pdf>>.

⁹⁰ DUGUIN, S., PAVLOVA, P. The role of cyber in the Russian war against Ukraine: Its impact and the consequences for the future of armed conflict. In: *Directorate General for External Policies of the Union* [online]. Workshop, září 2023. Dostupné z WWW: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/702594/EXPO_BRI\(2023\)702594_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/702594/EXPO_BRI(2023)702594_EN.pdf)>.

⁹¹ LEWICKI, G. G. Civilizational Security: Why the Russian Invasion of Ukraine Shows that ‘National Security’ is Not Enough to Understand Geopolitics. In: *Comparative Civilizations Review* [online]. 2023, vol. 89, č. 89. Dostupné z WWW: <<https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2284&context=ccr>>.

evropský stát, a na druhé straně, protože tento vojenský útok je z poslední dekády tohoto století. Tento hybridní konflikt kombinuje tradiční vojenskou operaci s kybernetickými útoky, ekonomickými sankcemi a informační válkou. Útok byl také zároveň veden pozemními, vzdušnými i námořními jednotkami. Byl zaměřen jak na kritickou infrastrukturu, tak na zásobovací uzly. Zároveň byla při něm vedena informační válka.

Zemi či společenství zemí, jež budou podnikat tento vpád, nazveme pro účely analýzy jako agresora, zemi, jež bude napadena, jako napadeného. Body postupu jsou velice stručné, aby se z nich lépe abstrahovaly proměnné.

Z vojenského hlediska agresor hromadí na pevninské i námořní hranici své jednotky. Tyto jednotky následně překročí hranice státu nebo hranici, jež byla ustanovena předešlým konfliktem. Jednotky při dobývání mohou spáchat zločiny proti lidskosti. Agresor také odstřeluje pozice nepřítele, jeho energetickou strukturu a zásobování. Agresor ničí vojenské základny napadeného.

Agresor podniká na napadeného kybernetické útoky (na jeho elektrické rozvodné sítě, dopravní systémy, bankovní systémy, vládní a obranné systémy). Na dobytých územích, území napadeného i na mezinárodní scéně vede agresor informační válku, kde poškozují zájmy napadeného. Vede dezinformační kampaň zaměřenou na destabilizaci veřejného mínění. Rozšiřuje falešné zprávy o vojenských operacích. Vede propagandu prostřednictvím médií a trollů.

V ekonomické oblasti agresor blokuje vývoz napadeného a jeho námořní uzly, narušuje dodavatelsko-odběratelské řetězce.

3.2 Proměnné vstupující do analýzy

Proměnné vstupující do analýzy jsou shrnuty v následující Tabulce 1. Ke každé proměnné je přiřazena reakce podle metody OPER s hodnocením 0 (stav bez instituce), 0–1 (skutečný stav) a 1 (kolektivní optimum).

Tab. 1: Proměnné a reakce na ně v rámci analýzy OPER⁹²

Proměnná	Reakce: (0) NR – Stav bez instituce	Reakce: (0–1) AP – Skutečný stav	Reakce: (1) CO – Kolektivní optimum
Odstrašení – hromadění jednotek na hranici	Žádná vojenská pomoc od ostatních států EU. Neprobíhají společná vojenská cvičení.	Členské státy EU poskytují vojenskou pomoc, ale v omezeném rozsahu a při omezené koordinaci. Částečná společná vojenská cvičení. Hromadění jednotek na hranicích, ale nekoordinované a v omezené míře.	Všechny členské státy EU poskytují koordinovanou vojenskou pomoc pod společným vedením. Koordinovaná společná cvičení. Plně koordinované rozmístění jednotek, společné velení.
Pozemní vojenský útok	Žádná vojenská pomoc od ostatních států EU, stát se brání sám. Napadený stát čelí invazi pouze s vlastními zdroji.	Členské státy EU poskytují vojenskou pomoc, ale v omezeném rozsahu a nekoordinovaně. Některé státy poskytují materiální a fyzické zdroje, ale ne v potřebném množství pro efektivní obranu. Pomoc je částečně koordinovaná.	Všechny členské státy EU poskytují koordinovanou vojenskou pomoc. Všechny členské státy EU poskytují potřebné materiální a fyzické zdroje koordinovaně a podle dohodnutých pravidel.
Výpadek kritické infrastruktury	Žádná pomoc, stát se snaží vyřešit sám. Nedochází k přesměrování dodávek, ani k materiální pomoci. Není vyslána expertní pomoc k obnově.	Omezená podpora v oblasti obnovy infrastruktury. Částečné přesměrování dodávek. Částečná materiální pomoc potřebná k opravám. Některé státy vysílají expertní pomoc.	Plná spolupráce při obnově infrastruktury, poskytnutí technických a finančních zdrojů. Přesměrování dodávek a pomoc s distribucí jiných energetických zdrojů. Dodávky zařízení a materiálů potřebných k opravám infrastruktury. Vyslání exportní pomoci.
Reakce na zločiny proti lidskosti	Bez právní a vojenské reakce.	Mezinárodní soudy a omezené vojenské zásahy.	Okamžitá vojenská a právní odpověď, koordinovaná pomoc při vyšetřování a humanitární intervence.
Kybernetické útoky	Stát čelí kybernetickému útoku sám vlastními silami.	Některé státy poskytují kybernetickou obranu a podporu. Částečné nekoordinované sdílení informací o	Plně koordinovaná kybernetická obrana s jednotným řízením a efektivním sdílením informací o hrozbách.

⁹² Vlastní zpracování na základě předešlého textu v kapitole 3. 1, dále LIS P. The impact of armed conflict and terrorism on foreign aid: A sector-level analysis. In: *World Development* [online]. 2018, roč. 110 [cit. 2024-09-11]. ISSN 0305-750X. Dostupné z WWW: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0305750X18302006>>. GORODNICHENKO, Y., SOLOGOUB, I. a WEDER DI MAURO, B. (eds.). *Rebuilding Ukraine: Principles and Policies* [online]. CEPR Press, © 2022. Dostupné z WWW: <https://cepr.org/system/files/publication-files/178114-paris_report_1_rebuilding_ukraine_principles_and_policies.pdf>.

		hrozbách.	Využití a propojení zpravodajských agentur. Materiální pomoc pro zlepšení ochrany.
Informační válka, dezinformační kampaň	Stát čelí informační válce sám vlastními silami.	Částečná koordinace mezi státy EU, pomoc od jednotlivých států, ale žádná společná strategie.	Společná informační kampaň EU proti dezinformacím, rychlá reakce, technická podpora, diplomatická akce či sdílení zpravodajských informací. Využití tělesa či orgánu v rámci společné koordinace.
Blokáda vývozu a dovozu, narušení dodavatelsko- odběratelských vazeb	Stát řeší problémy v dodavatelsko-odběratelském řetězci sám, stejně jako blokádu vývozu a dovozu.	Některé státy poskytnou logistickou a technickou pomoc. Sankce a humanitární pomoc od některých států, která není koordinovaná.	Plná koordinace při pomoci, nahrazení logistiky u dodavatelsko-odběratelských vazeb, společná obchodní a ekonomická strategie. Koordinovaná humanitární pomoc a ustanovování sankcí.

3.3 Analýza

V rámci této analýzy využijeme metodu OPER k posouzení efektivity mezinárodního režimu (v tomto případě legislativního rámce EU) při řešení problému invaze zahraničních vojsk na území členského státu EU. Metoda vychází z konceptu Helm a Sprinz a je standardně používána pro měření efektivity ekologických režimů, avšak je aplikovatelná i v oblasti mezinárodní bezpečnosti.

3.3.1 Kontext a rámec analýzy

Vpád zahraničních vojsk na území členského státu EU představuje kritickou situaci, která vyžaduje efektivní reakci nejen ze strany napadeného státu, ale také prostřednictvím mezinárodních institucí a kooperace v rámci EU. Pro účely této analýzy bude použit legislativní rámec EU v oblasti vojenské spolupráce, přičemž budeme posuzovat schopnost tohoto rámce zajistit odpovídající úroveň spolupráce a kolektivní reakce na vojenskou agresi.

3.3.2 Metoda OPER: Měření efektivity

Metoda OPER hodnotí efektivitu mezinárodního režimu na základě tří klíčových faktorů:

- NR (No-Regime Counterfactual): hypotetická situace, jak by svět vypadal bez daného režimu (tj. bez legislativního rámce EU). Tento stav modeluje teoretický svět bez mezinárodních smluv nebo legislativních rámců pro vojenskou spolupráci.
- AP (Actual Performance): skutečný současný stav, tj. jaká je reálná reakce na invazi s použitím platných norem a institucí.
- CO (Collective Optimum): kolektivní optimum, tj. stav, který by měl být dosažen, pokud by legislativní rámec fungoval ideálně a došlo by ke společné vojenské reakci všech států EU.

3.3.3 Stanovení hypotézy a scénářů

Hypotéza: Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, která je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU?

NR – Stav bez režimu: Stav NR bude představovat situaci, kdy se napadenému členskému státu EU nedostane žádné pomoci ze strany ostatních států EU a nevyužije

ani žádné ustanovené mechanismy EU. Napadený stát se bude muset bránit sám, bez jakékoliv formy podpory.

CO – Kolektivní optimum: Kolektivní optimum představuje stav, kdy všechny členské státy EU reagují na vpád společně, poskytují vojenské a lidské zdroje, a reakce je koordinována prostřednictvím společné obranné politiky EU a jejích mechanismů. Tato situace by měla zahrnovat sdílené vedení obranné operace, společnou vojenskou strategii a přidělení zdrojů podle potřeby.

AP – Skutečný stav: V reálném světě by skutečná situace (AP) byla někde mezi NR a CO. Legislativní rámec EU zahrnuje určitou míru spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany, jako je společná obranná politika EU a článek 42.7 Smlouvy o EU, který umožňuje členským státům požadovat vojenskou pomoc v případě napadení. Nicméně, míra této spolupráce může být variabilní v závislosti na politických a vojenských faktorech jednotlivých států. Tento stav vyhodnotí následující text. Například, pokud bude hodnocení naplněno částečně (tj. některé státy poskytují vojenskou podporu, ale není plná koordinace), může výsledná hodnota dosáhnout například 0,5.

3.3.4 Kritéria hodnocení a operacionalizace

Pro účely této analýzy bude vyhodnocení jednotlivých kritérií u dílčích proměnných vojenské spolupráce mezi členskými státy EU operacionalizováno do kvantitativních hodnot. Proměnné vychází z Tabulky 1. V textu je nejprve uvedeno, jaké má členský stát EU možnosti v dané problematice, a dále jsou uvedeny body, jež chybí k dosažení CO. Podle nich je pak udělena proměnná hodnota. Pro zjednodušení hodnocení jsou udělovány hodnoty 0; 0,25; 0,5; 0,75 a 1. Tato kapitola čerpá při možnostech využití legislativy a mechanismů z kapitoly [2.9 Shrnutí teoretické části – legislativní základy spolupráce obranné politiky](#).

Pokud dojde k určité níže uvedené proměnné u členského státu EU, může napadený stát využít následující legislativní možnosti a mechanismy EU k řešení této situace. Některé body se budou v textu opakovat. U další proměnné na ně bude odkázáno pomocí např. Proměnná 1 bod a. čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU.

Proměnná 1: Odstrašení – hromadění jednotek na hranici

- a. Využití čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU. Členské státy mají povinnost navzájem si pomoci, ale je pouze na nich, jakou konkrétní pomoc poskytnou, a to od

vojenské podpory až po ekonomickou nebo humanitární pomoc. Pokud bychom brali nejlepší možný scénář klauzule, stát by získal dostatečnou pomoc od ostatních členských států. Kolektivní reakce EU by mohla zahrnovat vojenskou pomoc, jak fyzickou, tak materiální, ze strany ostatních členských států či posílení obrany na hranicích. Pokud bychom brali nejhorší možný scénář využití klauzule, stát by si musel poradit sám. Pomoc by mohla zahrnovat jen dodávku nezbytně nutných zbraní.

- b. Využití čl. 222 Smlouvy o fungování EU, tzv. klauzule solidarity. Tento článek by mohl být využit v tomto případě ke spolupráci v oblasti společných nákupů materiálu k obraně hranic a distribuce zásob či zajištění energetické bezpečnosti.
- c. EU může použít sankce, diplomatický tlak a jednání prostřednictvím Rady EU a Evropské komise. Sankce EU mohou být uvaleny na třetí zemi, která porušuje mezinárodní právo a ohrožuje suverenitu členského státu EU, nebo na konkrétní jednotlivce. Sankce mohou zahrnovat zmrazení majetku, omezení obchodních vztahů nebo diplomatické izolování agresora.
- d. Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor EU či Politicko-vojenská skupina by mohly analyzovat dostupnost schopností, kapacit při provádění operací a misí. Politický a bezpečnostní výbor může převzít politické vedení vojenské operace EU a dohlížet na jeho průběh. Velitelské centrum EU pro vojenskou operaci by mohlo vést operační vedení vojenské mise.
- e. Využití EDA pro společné vojenské operace. EDA může podporovat posílení výrobní a technologické základny v oblasti obrany a cílit na další vyzbrojování státu. Může přispět ke koordinaci mobilizace jednotek a posílení obrany na hranicích postiženého státu.
- f. V rámci PESCO mohou být rychleji koordinovány vojenské reakce na hrozbu hromadění jednotek na hranici třetí země. V rámci této spolupráce by mohlo dojít ke společnému nákupu zbraní a vojenského vybavení.
- g. Evropský mírový nástroj může pokrýt náklady na nasazení vojenských jednotek a další operace spojené s ochranou členského státu před vojenskou hrozbou třetí země. Tento nástroj by mohl být využit k financování společných vojenských operací a financování nasazení sil k odstrašení hrozby na hranicích EU.
- h. Frontex může pomoci s monitorováním hranic, koordinací pohybů a zajištěním civilní bezpečnosti na hranicích. Ačkoli Frontex primárně neprovádí vojenské operace, jeho monitorovací schopnosti a logistická podpora mohou doplnit

vojenskou reakci členských států. Jeho limitem pro rychlé nasazené by byl omezený počet zaměstnanců, jež působí spíše na námořní hranici.

- i. EU Battlegroups mohou být použity při krizových situacích v rámci EU, včetně hromadění jednotek třetí země na hranicích. Tyto síly jsou schopny rychle zasáhnout a mohou sloužit jako odstrašující prostředek v případě hrozby vojenského konfliktu na hranicích EU. Mírové mise EU mohou být poslány do oblasti pro pomoc v případě poradní a podpůrné mise v oblasti obrany, mise zaměřené na prevenci konfliktů a zachování míru.
- j. Pokud by byly navýšeny prostředky Evropského obranného fondu, bylo by možné z něj nakupovat vojenský materiál.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: Vynutitelnost poskytnutí nutné vojenské a materiální pomoci. Není jasné, jestli by byla pomoc dostatečná. Battlegroups nemají jednotné vedení ze strany EU, ale pouze ze strany členského státu, jež získal vedení v rámci rotujícího systému, a nemají dostatečnou kapacitu k efektivní obraně hranic. Jistý odstrašující efekt by však mít mohli. EU nemá přímou strukturu pro vedení vojenské operace. Hodnocení 0,75.

Proměnná 2: Pozemní vojenský útok

- a. Využití čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU. Viz Proměnná 1 bod a.
- b. Využití čl. 222 Smlouvy o fungování EU. Viz Proměnná 1 bod b. Dále může být využit k civilní ochraně a poskytnutí humanitárních prostředků.
- c. Využití sankčního mechanismu. Viz Proměnná 1 bod c.
- d. Politický a bezpečnostní výbor může převzít politické vedení vojenské operace EU a dohlížet na jeho průběh. Velitelské centrum EU pro vojenské operace by mohla vést operační vedení vojenské mise.
- e. Využití EDA pro společné vojenské operace. EDA může podporovat posílení výrobní a technologické základny v oblasti obrany a cílit na další vyzbrojování států. Může přispět ke koordinaci mobilizace jednotek a posílení obrany.
- f. V rámci PESCO mohou být rychleji koordinovány vojenské reakce.
- g. Evropský mírový nástroj může pokrýt náklady na nasazení vojenských jednotek.
- h. Frontex může pomoci s monitorováním hranic a koordinací pohybu agresora.
- i. EU Battlegroups mohou pomoci s obranou země. Mírové mise EU mohou být v tomto případě poslány do oblasti pro pomoc v případě odzbrojovací akce, humanitární a záchranné operace, poradní a podpůrné mise v oblasti obrany,

mise zaměřené na prevenci konfliktů a zachování míru, nasazení bojových jednotek k řešení krizových situací, včetně operací na podporu míru a stabilizace po ukončení konfliktů.

- j. Využití Evropského obranného fondu viz Proměnná 1 bod j.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: Stejně jako u Proměnné 1, chybí EU vynutitelnost poskytnutí nutné vojenské a materiální pomoci. Battlegroups nemají jednotné vedení ze strany EU, ale pouze ze strany členského státu, jež získal vedení v rámci rotujícího systému, a nemají dostatečnou kapacitu k obraně napadaného státu. EU nemá přímou strukturu pro vedení vojenské operace. Současný rozpočet Evropského obranného fondu není dostatečný pro financování vojenského konfliktu. Hodnocení 0,5.

Proměnná 3: Výpadek kritické infrastruktury

- a. Využití čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU. Viz Proměnná 1 bod a.
- b. Využití čl. 222 Smlouvy o fungování EU. Viz Proměnná 2 bod b.
- c. Využití sankčního mechanismu. Viz Proměnná 1 bod c.
- d. Podle směrnice EU o evropské kritické infrastruktuře v případě útoku nebo výpadku mají státy povinnost koordinovat své reakce s ostatními státy EU.
- e. Evropská agentura pro kybernetickou bezpečnost může koordinovat reakce na úrovni EU a poskytnout expertní podporu při obnově postižených systémů.
- f. Koordinační centrum pro mimořádné reakce může rychle mobilizovat zdroje a koordinovat operace v postiženém členském státě.
- g. Pokud by byly navýšeny prostředky Evropského obranného fondu, bylo by možné z něj nakupovat materiál k obnově kritické infrastruktury.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: EU má vlastní mechanismy pro kybernetickou bezpečnost. Dodávky zařízení a materiálů by opět záležely na ochotě členských států u klauzule solidarity a klauzuli o vzájemné obraně, využít by šlo ale také prostředky Evropského obranného fondu. Hodnocení 1.

Proměnná 4: Reakce na zločiny proti lidskosti

- a. Využití čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU. Viz Proměnná 1 bod a. pro vojenskou reakci.

- b. Využití čl. 222 Smlouvy o fungování EU. Viz Proměnná 2 bod b. pro vojenskou či humanitární reakci.
- c. Vyslání mírové mise EU jako záchranné mise.
- d. Využití sankčního mechanismu. Viz Proměnná 1 bod c. Uplatněná na jednotlivce, skupiny či stát podílející na zločinech proti lidskosti.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: EU chybí mechanismus či instituce pro vyšetřování zločinů proti lidskosti. Hodnocení 0,5.

Proměnná 5: Kybernetické útoky

- a. Využití čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU. Viz Proměnná 1 bod a.
- b. Využití čl. 222 Smlouvy o fungování EU. Viz Proměnná 2 bod b.
- c. Využití sankčního mechanismu. Viz Proměnná 1 bod c.
- d. Evropská agentura pro kybernetickou bezpečnost může koordinovat reakce na úrovni EU a poskytnout expertní podporu při obnově postižených systémů.
- e. Koordinační centrum pro mimořádné reakce může rychle mobilizovat zdroje a koordinovat operace v postiženém členském státě.
- f. Europol prostřednictvím jednotky EC3 (European Cybercrime Centre) podporuje členské státy při vyšetřování kybernetických útoků.
- g. Eurojust usnadňuje spolupráci mezi národními justičními orgány při vyšetřování a stíhání přeshraničních kybernetických útoků.
- h. Členské státy EU mohou využívat společné vyšetřovací týmy (JIT) pro efektivnější řešení přeshraničních kybernetických útoků sdílením důkazů a zdrojů.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: EU má vlastní mechanismy pro řešení a vyšetřování kybernetické bezpečnosti. Chybí nadnárodní těleso, které by v případě potřeby koordinovalo pomoc a obranu státu. Hodnocení 0,75.

Proměnná 6: Informační válka, dezinformační kampaň

- a. Využití sankčního mechanismu. Viz Proměnná 1 bod c.
- b. East StratCom Task Force v rámci Evropské služby pro vnější činnost lze využít k odhalování a reakci na dezinformační kampaně. Publikuje společnou informační kampaň proti dezinformacím.

- c. Systém včasného varování členskými státy umožňuje sdílet informace o dezinformacích v reálném čase.
- d. Europol a Eurojust podporují vyšetřování a stíhání případů dezinformačních kampaní.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: EU má vlastní mechanismy pro rychlou reakci a technickou podporu v případě dezinformačních kampaní a informačních válek. Chybí mechanismus či instituce, která by mohla na území EU, zakročit vůči původci dezinformační kampaně. Hodnocení 0,75.

Proměnná 7: Blokáda vývozu a dovozu, narušení dodavatelsko-odběratelských vazeb

- a. Využití čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU. Viz Proměnná 1 bod a.
- b. Využití čl. 222 Smlouvy o fungování EU. Viz Proměnná 2 bod b.
- c. Využití sankčního mechanismu. Viz Proměnná 1 bod c.
- d. Nařízení o kritických surovinách. Skrze něj mohou být distribuovány dodávky klíčového zboží, jako jsou potraviny, léky a palivo.
- e. Akt pro odolnost a mimořádné situace na vnitřním trhu. Přednostní dodávky klíčových produktů. Aktivace opatření na ochranu dodavatelských řetězců, aby se předešlo přerušením dodávek.

Pro dosažení kolektivního optima chybí EU: U mechanismu kolektivní obrany a mechanismu solidarity by záleželo opět na konkrétní pomoci členských států. Avšak ostatní výše uvedené nástroje zahrnují obchodní, hospodářské a krizové mechanismy zaměřené na zajištění stability obchodu a dodavatelských řetězců. Mají také mechanismy pro distribuci humanitární pomoci. Hodnocení 1.

3.3.5 Výpočet efektivity

Efektivita reakce EU je hodnocena na základě průměrných hodnot jednotlivých kritérií. Na základě HELM, SPRITZ⁹³ je k výpočtu průměru využit geometrický průměr. Její výsledný výpočet je uveden v následující Tabulce 2.

⁹³ HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW:

Tab. 2: Výpočet k hypotéze podle metody OPER⁹⁴

proměnná	hodnota
Odstrašení – hromadění jednotek na hranici	0,75
Pozemní vojenský útok	0,5
Výpadek kritické infrastruktury	1
Reakce na zločiny proti lidskosti	0,5
Kybernetické útoky	0,75
Informační válka, dezinformační kampaň	0,75
Blokáda vývozu a dovozu, narušení dodavatelsko-odběratelských vazeb	1
Průměr – výsledek	0,73

3.4 Závěr analýzy a diskuze

Výsledek hodnocení ukázal, do jaké míry legislativa EU umožňuje a podporuje účinnou spolupráci mezi členskými státy v případě vojenské hrozby a odpověděl tak na zadanou hypotézu. Současný stav (hodnocení 0,73) se spíše blíží kolektivní optimu, než stavu bez režimu, což znamená, že legislativní rámec je spíše dostatečný. Avšak i když právní rámec existuje, jeho aplikace závisí na vůli jednotlivých států. Nevynucuje společnou a povinnou reakci na invazi, která by vedla ke kolektivnímu optimu. Ovšem na základě výše uvedených bodů může vést k efektivní koordinované reakci při vpádu vojsk třetí země a jimi souvisejícím faktorům.

Jedněmi z největších předností EU je legislativní zakotvení čl. 42, odst. 7 Smlouvy o EU, tzv. klauzule kolektivní obrany, jež stanovuje povinnost pro členské státy napadenému státu poskytnout pomoc a podporu všemi prostředky. Ve stejném duchu by mohl být využit i čl. 222 Smlouvy o fungování EU, tzv. klauzule solidarity, jen na jiné oblasti pomoci. Také sankční mechanismus, jenž je dostatečně koordinovaný, může přispět k řešení situace. Orgánová struktura EU je také propracovaná, aby mohlo dojít k efektivnímu rozdělení úkolů v případě pomoci napadenému státu, či společnému vývoji a nákupu zbraní. V případě kybernetického útoku nebo ohrožení kritické infrastruktury mají státy povinnost koordinovat své reakce s ostatními státy EU. Orgány EU mohou poskytnout expertní podporu při obnově poškozených systémů, rychle mobilizovat zdroje a koordinovat operace v poškozeném členském státě. Europol a Eurojust může pomoci při vyšetřování a stíhání přeshraničních kybernetických útoků a dezinformačních kampaní. Orgány EU mohou

<https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.

⁹⁴ Vlastní zpracování.

také pomoci s odhalováním a reakcí na dezinformační kampaně či sdílet informace o dezinformacích v reálném čase. V případě blokády vývozu a dovozu má EU systém na přednostní dodávky klíčového zboží, jako jsou potraviny, léky a palivo.

Naopak nedostatky a možnosti pro zlepšení lze hledat celkově u vynutitelnosti závazků v právu EU. Jejich vynutitelnost prostřednictvím sankcí stanovených v právu EU by nemusela být dostatečná (pokuty nebo zastavení čerpání EU fondů), pokud budou státy čelit bezprostřednímu zatažení do válečného konfliktu. EU také nedisponuje jednotnými obrannými silami s jednotným vedením a s dostatečnou kapacitou, jako národní nebo federativní státy. Je závislá pouze na silách členských států, jež mohou být v rámci misí vyslány, přičemž toto vyslání je pouze dobrovolné, nikoliv povinné. Velkým nedostatkem v orgánové struktuře je chybějící těleso pro vyšetřování mezinárodních zločinů. EU v této oblasti spoléhá na orgány OSN. K ustanovení specializovaného soudního tribunálu je potřeba souhlas Rady bezpečnosti (čl. 41 Charty OSN a Statut Mezinárodního soudního dvora)⁹⁵, tj. v případě, že by byl agresorem stálý člen Rady bezpečnosti nebo měl agresor podporu většiny členů, pak by soud ustanoven nebyl. Také současný rozpočet Evropského obranného fondu není dostatečný pro financování vojenského konfliktu a nelze ve své podobě využít na dostatečný společný nákup vojenského vybavení. V případě kybernetické bezpečnosti chybí nadnárodní těleso, které by v případě potřeby koordinovalo pomoc a obranu státu, nebo instituce, která by mohla zakročit vůči původci kampaně.

Výzkum hypotézy našel úspěchy a i omezení obranných struktur EU. Podle definice K. DEUTSCHE⁹⁶ bezpečnostní společenství existuje, pokud skupina států neočekává válku mezi sebou a směřuje k mírovému řešení konfliktů. EU je bezesporu u členských států takto vnímána. A byť projekt evropského obranné společenství v 50. letech selhal, pokud bychom hledaly aspekty obranného společenství, je možné EU na základě výzkumu hypotézy za obranné společenství označit.

Na druhou stranu hypotéza uvažovala o hypotetické situaci s maximálním možným využitím legislativy a mechanismů a s předpokladem ochoty členských států k plnění závazků. Nevynutitelnost nebo chabá vynutitelnost legislativních řešení může z EU učinit neschopný mechanismus. Zde se právě promítá Parizkem kritizované

⁹⁵ OSN. *Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora* [online]. San Francisco: Organizace spojených národů, 1945. Dostupné z WWW: <<https://www.un.org/cz/about-us/un-charter>>.

⁹⁶ DEUTSCH, K. W. *Political community and the North Atlantic area: international organization in the light of historical experience*. New York: Greenwood Press, 1969, s. 228. ISBN 9780837110547.

využití Nashovy rovnováhy Helmem a Spritzem, protože nezachycuje behaviorální důsledky chování států. Práce ale neměla za cíl zkoumat, zdali se budou aktéři podle legislativy i chovat. Tento aspekt přenechává jiným výzkumům. Např. RIEKER⁹⁷ upozorňuje, že úsilí EU o budování bezpečnostního společenství čelí výzvám, které nemá EU plně pod kontrolou, což ztěžuje zajištění stability v širším sousedství. To se projevilo při válce na Ukrajině a v Sýrii, kde EU nemá potenciál k využití mechanismů ani vůli členských států pro dosažení efektivní řešení. Role EDA sice ukazuje snahu odborníků ovlivňovat bezpečnostní politiku. Ovšem podle CROSS⁹⁸ dosud nebyly členské státy schopny společně účinně prosazovat společné přístupy a významně jimi ovlivnit obrannou politiku. Bylo by tak reálné v případě napadení očekávat společnou a koordinovanou akci členských států EU?

⁹⁷ RIEKER, P. EDS. *External Governance as Security Community Building: The Limits and Potential of the European Neighbourhood Policy*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2016. ISBN 978-1-137-56168-8.

⁹⁸ CROSS, M. The Limits of Epistemic Communities: EU Security Agencies. *Politics & Governance* [online]. 2015, roč. 20, č. 3. ISSN 2183-2463. Dostupné z WWW: <<https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/78/145>>.

Závěr

U začátku psaní této práce jsem předpokládal, že EU má velmi nedostačený mechanismus při napadení třetím státem. Po shromažďování informací jsem po celou dobu objevoval a doplňoval nové mechanismy. Původní připravený závěr o nedostatečném množství konkrétních kapacit vzal brzy za své. Na tomto místě bych chtěl také podotknout, že jsem se snažil navázat spoluprací s ministerstvem obrany. Ministerstvo nedisponuje dokumentem ohledně možného postupu EU při vojenském napadení země třetím státem a neprojevalo o takový dokument ani zájem v případě jeho vypracování a jeho publikace.

Bakalářská práce předložila komplexní analýzu schopností EU v případě kolektivní obrany se zaměřením na adekvátnost jejího legislativního rámce. Byla využita zjednodušená metodologie Helm, Spritz a jejich metoda OPER k vyhodnocení hypotézy „Do jaké míry legislativa EU umožňuje a vynucuje spolupráci, která je dostatečná pro reakci na ochranu vnějších hranic EU?“ Aplikací metodologie OPER na detailní analýzu relevantní legislativy EU práce odhalila jak silné stránky, tak slabosti kolektivních obranných schopností EU. Hodnocení hypotézy se nacházelo spíše blíže k hodnocení kolektivního optima. To znamená, že legislativní rámec je spíše dostatečný. I když právní rámec existuje, jeho aplikace závisí na vůli jednotlivých států. Nevynucuje společnou a povinnou reakci na invazi, která by vedla ke kolektivnímu optimu. Ovšem na základě výše uvedených bodů může vést k efektivní koordinované reakci při vpádu vojsk třetí země a jimi souvisejícím faktorům.

Legislativní rámec je také znatelně roztržštěný do různých mechanismů a směrnic a je tak těžké se v něm vyznat a v případě jeho maximálního využití by mohlo docházet k překrývání funkcí a pravomocí jednotlivých agentur. Je tak otázkou, jaké by bylo jeho faktické využití v případě jeho plné aplikace.

V případě rozvoje této práce by bylo dobré se podívat pouze na jednu proměnnou a tu zkoumat a analyzovat detailněji a nabídnout k ní konkrétní mechanismy, jež by mohly EU pomoci k větší efektivnosti její obranné politiky.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ALBRIGHT, M.K. The Right Balance Will Secure NATO's Future. *Financial Times*, 7. 12. 1998. In: FROM ST-MALO TO NICE: European defence: core documents. *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*.
2. ANDREWS, M., PRITCHETT L., WOOLCOCK M.. *Building State Capability: Evidence, Analysis, Action*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780198747482.
3. BISCOP, S. European Defence and PESCO: Don't waste the chance. *EU IDEA policy papers*, 2020, roč. 2020, č. 1, s. 4–5. ISSN 2673-7939.
4. BROWN, L., LAFOND, A., MACINTYRE, K.. *Measuring capacity building*. Chapel Hill: University of North Carolina at Chapel Hill, 2001. ISBN 1932066002.
5. EVANS, P., RUESCHEMEYER, D., SKOCPOL, T. *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985. ISBN 978-0521313139.
6. FIALA, P., PITROVÁ, P. *Evropská unie*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 538. ISBN H0-7325-015-2.
7. HENDRIX, C. Measuring state capacity: Theoretical and empirical implications for the study of civil conflict. *Journal of Peace Research*. 2010, roč. 47, č. 3, s. 273–285. ISSN 0022-3433.
8. LEUFFEN, D.; RITTBERGER, B., SCHIMMELFENNIG, F. *Differentiated integration: Explaining variation in the European Union*. Palgrave Macmillan, 2013. ISBN 978-0-230-24644-7.
9. PASTOR-CASTRO, R. The Quai d'Orsay and the European Defence Community Crisis of 1954. *History*. 2006, roč. 91, č. 3, s. 386–400.
10. PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-114-6.
11. RIEKER, P. EDS. *External Governance as Security Community Building: The Limits and Potential of the European Neighbourhood Policy*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2016. ISBN 978-1-137-56168-8.
12. TILLY, Ch. *The Formation of National States in Western Europe*. Princeton: Princeton University Press, 1975. ISBN 9780691007724.

Elektronické zdroje

13. CONSILIUM.EUROPA.EU (a). Politický a bezpečnostní výbor. *Consilium.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>>.
14. CONSILIUM.EUROPA.EU (b). Politický a bezpečnostní výbor. *Consilium.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/cybersecurity/>>.
15. CONSILIUM.EUROPA.EU (c). Přípravenost na krizi: Rada přijala akt pro odolnost a mimořádné situace na vnitřním trhu. *Consilium.europa.eu* [online]. 24. 9. 2024 [cit. 2025-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/09/26/crisis-preparedness-council-adopts-the-internal-market-emergency-and-resilience-act/>>.
16. CROSS, M. The Limits of Epistemic Communities: EU Security Agencies. *Politics & Governance* [online]. 2015, roč. 20, č. 3. ISSN 2183-2463. Dostupné z WWW: <<https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/78/145>>.
17. DANICS, Š. Evropská bezpečnostní a obranná politika. *Socioekonomické a Humanitní Studie*. 2012, roč. 2., č. 1. ISSN 1804-6797. Dostupné z WWW: <<http://sehs.educast.cz/subdom/sehs/wp-content/uploads/2017/09/1-2012.pdf#page=3>>.
18. DESCHAUX-DUTARD, D. The effects of the war in Ukraine on European defence: deeper EU integration?. *UK in changing Europe* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z WWW: <<https://ukandeu.ac.uk/the-effects-of-the-war-in-ukraine-on-european-defence-deeper-eu-integration/>>.
19. DEUTSCH, K. W. *Political community and the North Atlantic area: international organization in the light of historical experience*. New York: Greenwood Press, 1969, s. 228. ISBN 9780837110547.
20. DUGUIN, S., PAVLOVA, P. The role of cyber in the Russian war against Ukraine: Its impact and the consequences for the future of armed conflict. In: *Directorate General for External Policies of the Union* [online]. Workshop, září 2023. Dostupné z WWW: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/702594/EXPO_BRI\(2023\)702594_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/702594/EXPO_BRI(2023)702594_EN.pdf)>.

21. EDA.EUROPE.EU (a). Permanent Structured Cooperation (PESCO). *European Defence agency* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z WWW: <[https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)>](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-(PESCO)>).
22. EDA.EUROPA.EU (b). European Defence Fund (EDF). *European Defence Agency* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z WWW: <[https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/european-defence-fund-\(edf\)#>](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/european-defence-fund-(edf)#>).
23. EUR-LEX (a). Kolektivní obrana. *EUR-Lex* [online]. © 2023 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:collective_defence#:~:text=Lisabonsk%C3%A1%20smlouva%20zahrnuje%20ustanoven%C3%AD%20o%20kolektivn%C3%AD%20obran%C4%9B%20%28%C4%8Dl%C3%A1nek,st%C3%A1t%20EU%20mu%20mus%C3%AD%20pomoci%20v%C5%A1emi%20dostupn%C3%BDmi%20prost%C5%99edky>](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:collective_defence#:~:text=Lisabons%20smlouva%20zahrnuje%20ustanoven%C3%AD%20o%20kolektivn%C3%AD%20obran%C4%9B%20%28%C4%8Dl%C3%A1nek,st%C3%A1t%20EU%20mu%20mus%C3%AD%20pomoci%20v%C5%A1emi%20dostupn%C3%BDmi%20prost%C5%99edky>).
24. EUROPEAN CIVIL PROTECTION AND HUMANITARIAN AID OPERATIONS. Kybernetická bezpečnost: jak EU řeší kybernetické hrozby. *European Commission* [online]. © 2024 [cit. 2024-10-28]. Dostupné z WWW: <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en>.
25. EUROPEAN COUNCIL. Strengthening the EU's external borders. *European Council* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/strengthening-external-borders/>>.
26. EUROPEAN PARLIAMENT. Report EU Rapid Deployment Capacity, EU Battlegroups and Article 44 TEU: the way forward. *Europarl.europa.eu* [online]. © 27. 3. 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z WWW: <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0077_EN.html>.
27. EUROPEAN UNION AGENCY FOR CRIMINAL JUSTICE COOPERATION. Major takedown of critical online infrastructure to disrupt terrorist communications and propaganda. *Eurojust.europa.eu* [online]. ©2019 [cit. 2024-11-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.eurojust.europa.eu/news/major-takedown-critical-online-infrastructure-disrupt-terrorist-communications-and-propaganda>>.
28. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (a). CSDP structure, instruments and agencies. *Eeas.europa.eu* [online]. © 5. 9. 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné

- z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/csdp-structure-instruments-and-agencies_en#11592>.
29. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (b). European Union Military Committee *Eeas.europa.eu* [online]. © 24. 01. 2022 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/eumc_en>.
30. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (c). The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). *Eeas.europa.eu* [online]. © 20.11. 2022 [cit. 2024-10-01]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/military-planning-and-conduct-capability-mpcc_en>.
31. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (d). Europeans for security: the EU's missions and operations in numbers. *Eeas.europa.eu* [online]. © 18. 10. 2019 [cit. 2023-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/eeas/europeans-security-eu%E2%80%99s-missions-and-operations-numbers_en#:~:text=The%20EU%20currently%20deploys%2010%20civilian%20missions%20and,our%20neighbourhood%20and%20thus%20providing%20security%20at%20home>.
32. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (e). Tackling disinformation: Information on the work of the EEAS Strategic Communication division and its task forces (SG.STRAT.2). *Eeas.europa.eu* [online]. 12. 10. 2021 [cit. 2024-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/countering-disinformation/tackling-disinformation-information-work-eeas-strategic-communication-division-and-its-task-forces_und_en?s=2803>.
33. EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION (f). Rapid Alert System Strengthening Coordinated and Joint Responses to Disinformation. *Eeas.europa.eu* [online]. ©2019 [cit. 2024-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/ras_factsheet_march_2019_0.pdf>.
34. EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (a). Evropská obranná agentura (EDA). *European-union.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-10-28]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-defence-agency-eda_cs>.
35. EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (b). Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex). *European-union.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-

- 11-04]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs>.
36. EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (b). Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex). *European-union.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-04]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs>.
37. EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU (c). Agentura Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA). *European-union.europa.eu* [online]. © 2024 [cit. 2024-10-28]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-agency-cybersecurity-enisa_cs>.
38. EVROPSKÁ UNIE (a). Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex). *Evropská unie* [online]. EU, © 2023 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs#:~:text=N%C3%A1pl%C5%88%20%C4%8Dinnosti%20Agentura%20Frontex%20podporuje%20zem%C4%9B%20EU%20a,navr%C3%A1cen%C3%AD%20osob%2C%20identifikace%20nov%C3%BDch%20technologi%C3%AD%20a%20mnoho%20dal%C5%A1%C3%ADch>.
39. FRANK, L., KHOL, R. Evropské bezpečnostní struktury. *Obrana a strategie*. 2003, roč. 3, č. 2. ISSN 1802-7199. Dostupné z WWW: <https://mocr.army.cz/mo/obrana_a_strategie/2-2003cz/frank.pdf>.
40. FRONTX.EUROPA.EU. Frontex stands with Ukraine. *Frontex* [online]. © 4. 2. 2022 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-stands-with-ukraine-koMhlh>>.
41. GENERAL AFFAIRS AND EXTERNAL RELATIONS. Headline Goal 2010. *Europarl.europa.eu* [online]. © 17. 4. 2004 [cit. 2023-11-09]. Dostupné z WWW: <https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010_/sede110705headlinegoal2010_en.pdf>.
42. GENSCHER, P., LEEK, L., WEYNS, J. War and integration. The Russian attack on Ukraine and the institutional development of the EU. *Journal of European Integration* [online]. 2023, roč. 45, č. 3 [cit. 2023-09-27]. ISSN 0703-6337. Dostupné z WWW: <<https://cadmus.eui.eu/handle/1814/75565>>.

43. GENSCHEL, P., LEEK, L., WEYNS, J. War and integration. The Russian attack on Ukraine and the institutional development of the EU. *Journal of European Integration* [online]. 2023, roč. 45, č. 3 [cit. 2023-09-27]. ISSN 0703-6337. Dostupné z WWW: <<https://cadmus.eui.eu/handle/1814/75565>>.
44. GORODNICHENKO, Y., SOLOGOUB, I. a WEDER DI MAURO, B. (eds.). *Rebuilding Ukraine: Principles and Policies* [online]. CEPR Press, © 2022. Dostupné z WWW: <https://cepr.org/system/files/publication-files/178114-paris_report_1_rebuilding_ukraine_principles_and_policies.pdf>.
45. HELM, C., SPRINZ, D.. Measuring the Effectiveness of International Environmental Regimes. *Journal of Conflict Resolution* [online]. 2000, roč. 44, č. 5 [cit. 2023-09-27]. ISSN 1552-8766. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/242116343_Measuring_Effectiveness_of_International_Environmental_Regimes>.
46. HRABÁLEK. Frontex a jeho role v ochraně hranic. Středoevropské politické studie [online]. 2010, roč. 12, č. 2–3 [cit. 2023-10-27]. ISSN 1212-7817. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/322656187_FRONTEx_a_jeho_role_v_ochrane_hranic_EU>.
47. JONES, CH., KILPATRICK, J. MACCANICO, Y. At what cost? Funding the EU's security, defence, and border policies, 2021–2027. In *Amsterdam Statewatch and the Transnational Institut* [online]. 2022 [cit. 2023-09-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.statewatch.org/media/3272/at-what-cost-eu-security-budgets-2021-27-sw-tni.pdf>>.
48. KALKMAN, J. P. Frontex: A literature review. *International Migration* [online]. 2021, roč. 59, č. 1 [cit. 2023-09-30]. ISSN 14682435. Dostupné z WWW: <<https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and->>>.
49. KIELMMANSEGG, S. G. The Historical Development of EU Defence Policy: Lessons for the Future?. *ErfBlog*. 2019, roč. 3, č. 25. Dostupné z WWW: <<https://verfassungsblog.de/historical-development-lessons-for-the-future%ef%bb%bf/>>, DOI: 10.17176/20190517-144428-0>.
50. KOLÍN, V. Společná bezpečnostní a obranná politika EU v kostce – část druhá. *Vojenské rozhledy*. 2020, roč. 29, č. 4, s. 111–112. ISSN 2336-2995. Dostupné z WWW: <<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=921562>>.

51. LEGRAND, J. Společná bezpečnostní a obranná politika. *Europarl.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-11-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/159/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika>>.
52. LEWICKI, G. G. Civilizational Security: Why the Russian Invasion of Ukraine Shows that 'National Security' is Not Enough to Understand Geopolitics. In: *Comparative Civilizations Review* [online]. 2023, vol. 89, č. 89. Dostupné z WWW: <<https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2284&context=ccr>>.
53. LIS P. The impact of armed conflict and terrorism on foreign aid: A sector-level analysis. In: *World Development* [online]. 2018, roč. 110 [cit. 2024-09-11]. ISSN 0305-750X. Dostupné z WWW: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0305750X18302006>>.
54. LUDVÍK, Z. *Kontrola teritoria jako faktor pro efektivní realizaci politického cíle islamistického násilného nestátního aktéra*. Praha, 2019. Disertační práce. Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Vedoucí disertační práce: Nik Hynek. Dostupné z WWW: <<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/103313/150042627.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.
55. MITZEN, J. Anxious community: EU as (in) security community. *Ontological Insecurity in the European Union. European Security* [online]. 2020, roč. 27, č. 3 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <<https://defence-industry-space.ec.europa.eu/system/files/2022-11/Action%20plan%20on%20military%20mobility%202.0.pdf>>.
56. MITZEN, J. Anxious community: EU as (in) security community. *Ontological Insecurity in the European Union. European Security* [online]. 2020, roč. 27, č. 3 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z WWW: <<https://defence-industry-space.ec.europa.eu/system/files/2022-11/Action%20plan%20on%20military%20mobility%202.0.pdf>>.
57. PARIZEK, M. Kapacita mezinárodních institucí: Konceptuální rámec pro empirickou analýzu. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2011, roč. 46, č. 3, s. 62 [cit. 2023-09-23]. ISSN 2570-9429. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/280876414_Kapacita_mezinarodnich>.

- _instituci_Konceptualni_ramec_pro_empirickou_analyzu_The_Capacity_of_International_Institutions_A_Conceptual_Framework_for_Empirical_Analysis>.
58. PAVY, E. Lisabonská smlouva. *Europarl.europa.eu* [online]. © 2023 [cit. 2023-10-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>>.
59. PERMANENT STRUCTURED COOPERATION (PESCO). Binding Commitments. *Europa.Eu* [Online]. © 2024 [Cit. 2024-09-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.pesco.europa.eu/binding-commitments/>>.
60. PETRÁŠ, Z. Aplikace principu kolektivní obrany zemí EU. *Centrum bezpečnostních a vojensko-strategických studií*. Univerzita obrany. © 5. 5. 2022 [cit. 2024-10-29]. Dostupné z WWW: <https://lib.unob.cz/UNOB_CZ/UNOB/MEDIA/EXP_STANOVISKA_UKRAJINA/0506%20Aplikace%20principu%20kolektivn%C3%AD%20obran%C3%AD%20v%20EU.pdf>.
61. SCHILDE, K. Weaponising Europe? Rule-makers and rule-takers in the EU regulatory security state. *Journal of European Public Policy* [online]. 2023, roč. 30, č. 7 [cit. 2023-09-28]. ISSN 1350-1763. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/368490748_Weaponising_Europe_Rule-makers_and_rule-takers_in_the_EU_regulatory_security_state>.
62. WALKER, N. Conflict in Ukraine: timeline (current conflict, 2022-present). In: *House of Commons Library* [online]. 16. 9. 2024, Research Briefing [cit. 2024-09-11]. Dostupné z WWW: <<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9847/CBP-9847.pdf>>.

Legislativní dokumenty

63. EUR-LEX (b). Evropská pohraniční a pobřežní stráž (do prosince 2020). *EUR-Lex* [online]. © 27. 8. 2020 [cit. 2023-11-06]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-border-and-coast-guard-until-december-2020.html>>.
64. EUR-LEX (c). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-06]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX%3A32016R0679>>.

65. EUR-LEX (d). Rozhodnutí Rady (SZBP) 2017/2315 ze dne 11. prosince 2017, kterým se zřizuje stálá strukturovaná spolupráce a stanoví seznam zúčastněných členských zemí. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-05]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D2315>>.
66. EUR-LEX (e). Nařízení Evropského parlamentu a Rady o ustavení aktu na podporu výroby munice. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-12]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0237>>.
67. EUR-LEX (f). Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje nástroj na posílení evropského obranného průmyslu prostřednictvím kolaborativního zadávání veřejných zakázek (EDIRPA). In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-12]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302418>.
68. EUR-LEX (g). Směrnice Rady 2008/114/ES ze dne 8. prosince 2008 o identifikaci a označení evropské kritické infrastruktury a posouzení potřeby zlepšit její ochranu. In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-13]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0114>>.
69. EUR-LEX (h). Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2555 ze dne 14. prosince 2022 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii (směrnice o bezpečnosti sítí a informačních systémů, NIS 2). In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-14]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2555>>.
70. EUR-LEX (i). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1252 ze dne 11. dubna 2024 o kritických surovinách.). In: *EUR-Lex* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2023-11-12]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32024R1252>>.
71. OSN. *Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora* [online]. San Francisco: Organizace spojených národů, 1945. Dostupné z WWW: <<https://www.un.org/cz/about-us/un-charter>>.

Seznam zkratek

AP – actual per-formance

CO – collective optimum

EDF – Evropský obranný fond (European Defence Fund)

ENISA – Evropská agentura pro kybernetickou bezpečnost

EOA – Evropská obranná agentura

EOS – Evropské obranné společenství

ES – Evropská společenství

EU – Evropské Unie

NR – no-regime counterfactual

SBOP – Společná bezpečnostní a obranné politika

SMEI – Nástroj pro mimořádné situace na jednotném trhu (Single Market Emergency Instrument)

Seznam tabulek, obrázků a rovnic

Obr. 1: Efektivita podle OPER

Obr. 2: Měření efektivity instituce

Rovnice 1: Měření efektivity

Tab. 1: Proměnné a reakce na ně v rámci analýzy OPER

Tab. 2: Výpočet k hypotéze podle metody OPER